August STRINDBERG

Baba

Türkçesi
T. Yılmaz Öğüt

Mitos Boyut

TİYATRO OYUN DİZİSİ 443

Bu kitaptaki oyunun
Fikir ve Sanat Eserleri Yasasından
ve yasalardan kaynaklanan tüm hakları
çevirmenine aittir.
Yayınlanan oyunların sahnelenmesi,
oynanması, herhangi bir amaçla
eserlerden yararlanılması ancak
eser sahibinin iznine bağlı olduğundan,
bu eserden yararlanacak
kişi veya kurumlarla, kuruluşların
çevirmenin
temsilcisi olan yayınevimize
başvurmaları zorunludur.

Çevirinin Türkiye Yayın Hakları:
Copyright © TEM Yapım Yayıncılık Ltd., 2012

Mitos-Boyut Tiyatro Yayınları
Oyun Dizisi 443
August Strindberg / Baba (Çev. T. Yılmaz Öğüt)
1. Basım: 2012

Baskı: Yeni Güven Matb.-Topkapı-İstanbul; Tel 212. 567 69 20

Mitos-Boyut Yayınları
TEM Yapım Yayıncılık Ltd. Şti.
Osmanlı Sokak 18/12. Osmanlı İş Merkezi Taksim-Beyoğlu, 34437 İST.
Tel: 212. 249 87 37-38; Fax: 212. 249 02 18
E.posta: mitosboyut@gmail.com
web: www.mitosboyut.net

Mitos-Boyut Yayınları ❖ OYUN DİZİSİ 443

AUGUST STRINDBERG

BABA

Tragjedi, 3 Perde

Türkçesi
T. Yılmaz Öğüt

Mitos Boyut

KİŞİLER

YÜZBAŞI	
LAURA	Yüzbaşı'nın eşi
BERTHA	Yüzbaşı ve Laura'nın kızı
BÜYÜKKANNE	Yüzbaşının kaynanası
Doktor ÖSTERMARK	Doktor
RAHİP	Laura'nın ağabeyi
MARGRET	Yüzbaşı'nın yaşlı dadısı
NÖJD (Nöyd okunur)	Yüzbaşı'nın emireri.
SVARD	Yüzbaşı'nın evinin hizmetçisi

SAHNE (Üç Perde'de aynıdır)

Yüzbaşının evinin oturma odası. Arka duvarın sağında bir kapı. Odanın ortasında üstü gazete ve dergilerle dolu yuvarlak büyük bir masa. Sağda, önünde sehpasıyla bir deri kanape. Sağ köşede bir gizli kapı. Solda üstünde sarkaçlı saat olan bir komodin ve bir kapı. Duvarlarda kılıçlar, tüfekler ve av çantaları. Kapının hemen yanında üzerinde üniformalar asılı bir portmanto. Ortadaki büyük masanın üzerinde yanan bir petrol lambası.

BİRİNCİ PERDE

Deri kanapede Yüzbaşı ile Rahip oturmaktadırlar. Yüzbaşı süvari çizmeleri ve resmi üniformasıyla; Rahip, rahip yakası olmayan siyah bir giysiyle ve beyaz bir boyun atkısıyladır. Rahip pipo içmektedir.

YÜZBAŞI *(Masa üzerindeki zilin düğmesine basar)*

SVARD *(Arka duvardaki kapıdan girer)* Bir emriniz mi var efendim?

YÜZBAŞI Nöjd dışarda mı?

SVARD Mutfakta emirlerinizi bekliyor.

YÜZBAŞI Gene mi mutfakta? Hemen buraya gelsin!

SVARD Emredersiniz efendim! *(Çıkar)*

RAHİP Ne oldu?

YÜZBAŞI Namussuz, hizmetçi kızla tekrar bir şeyler yapmış. Tam bir lanet!

RAHİP Nöjd mü? Geçen yıl da aynı şeyi yapmamış mıydı?

YÜZBAŞI Evet, iyi hatırladın. Ne olur şuna dostça bir iki nasihatte bulun, belki etkisi olur. Epey azarladım onu, hatta dövdüm de; ama işe yaramadı.

RAHİP Demek şimdi ona nasihat vermemi istiyorsun. İyi ama bir süvari askerinin Tanrı'nın kelamını dinleyeceğine inanıyor musun?

YÜZBAŞI Doğru, sayın kayınbiraderim, söyleyeceklerinin bana hiç etkisi olmaz, bilirsin.

RAHİP Tabii biliyorum.

YÜZBAŞI Ama onun üzerinde olur. Bir defa deneyelim derim.

(Nöjd karşı kapıdan içeri girer)

YÜZBAŞI Yine ne yapmışsın sen Nöjd?

NÖJD Yüzbaşım, burda Sayın Rahip'in yanında konuşamam.

RAHİP Çekinmeden söyle, evladım.

YÜZBAŞI Söyle, itiraf et, aksi halde sana ne yapacağımı bilirsin.

NÖJD Evet... bakın efendim, şöyle oldu: Biz Gabriel'lere dansa gitmiştik ve sonra... sonra Ludwig dedi ki...

YÜZBAŞI Bununla Ludwig'in ne ilişkisi var? Gerçeği söyle bakayım!

NÖJD Peki... sonra orda Emma dedi ki, şöyle bir ahıra kadar gitmeliyiz.

YÜZBAŞI Yaa, demek seni Emma baştan çıkardı ha?

NÖJD Evet efendim, aşağı yukarı öyle oldu; ayrıca şunu söylemek isterim, kız istemezse hiçbir şey olmaz.

YÜZBAŞI Kısa ve net cevap ver: Çocuğun babası sen misin, değil misin?

NÖJD Bu nasıl bilinebilir?

YÜZBAŞI Bu da ne demek? Sen bilmiyor musun?

NÖJD Hayır, bu asla kesin olarak bilinemez ki...

YÜZBAŞI Orada onunla yalnız ikiniz değil miydiniz?

NÖJD Evet o zaman yalnızdık, ama sonradan onun başkasıyla olup olmadığı ne malum?

YÜZBAŞI Yani şimdi suçu Ludwig'in üzerine atmak istiyorsun, niyetin bu değil mi?

NÖJD Bunda kimin suçlu olduğu bilinmez.

YÜZBAŞI Evet ama sen Emma'ya onunla evlenmek istediğini söylemişsin.

NÖJD Tamam da, ama hep öyle söylenmesi gerekir ya...

YÜZBAŞI *(Rahip'e)* Ne korkunç!

RAHİP Hep aynı hikâye! Bak Nöjd, çocuğun babası olup olmadığını senin gibi biri pekâlâ bilir.

NÖJD Evet, onunla bir şey oldu, ancak siz de bilirsiniz Sayın Rahip, bundan kesin bir sonuç çıkarılamaz.

RAHİP Bak oğlum, şimdi senden söz ediyoruz. Kızı, çocu-

ğu ile ortada bırakmak istemeyeceksin herhalde. Kimse seni onunla evlendirmeye zorlayamaz, ama bu çocuğu kabul edip ona bakman gerekir. Buna mecbursun.

NÖJD Öyleyse Ludwig de buna mecbur o zaman.

YÜZBAŞI O halde bunu ancak mahkeme çözer. Ben daha fazla bir şey yapamam; hem bu benim hiç hoşuma gitmiyor. Hadi çık dışarı!

RAHİP Nöjd! Bir şey daha var. Bir kızı, çocuğu ile böyle ortada bırakmayı doğru buluyor musun? Bulmuyorsun değil mi? Böyle bir davranışın yanlışlığını kabul ediyorsun değil mi?

NÖJD Çocuğun benden olduğunu bilsem evet, ancak siz de görüyorsunuz işte, bu asla bilinemez Sayın Rahip. Bütün bir hayat boyunca bir başkasının çocuğu için didinmek de hiç hoş bir şey değil. Sayın Rahip bunu siz de Yüzbaşım da anlayabiliyorsunuz sanırım.

YÜZBAŞI Çık dışarı diyorum sana!

NÖJD Başüstüne Yüzbaşım!

YÜZBAŞI Sakın mutfağa girme, ahlaksız herif!

(Nöjd çıkar)

YÜZBAŞI Niçin ona adamakılı bir ders vermedin?

RAHİP Nasıl yani? Ona gerekeni söylemedim mi?

YÜZBAŞI Aman, burda oturmuş, bir şeyler mırıldanıp durdun.

RAHİP Doğrusu ne söyleyeceğimi bilemedim. Kıza yazık doğru, ama oğlana da yazık... Düşünsene ya çocuğun babası o değilse! Kız, çocukla dört ay kadar kimsesiz çocuklar yurdunda kalır, sonra çocuk artık o yurt tarafından bakılıp yetiştirilir; ama oğlan öyle bir yere çocukla gidip kalamaz ki. Kız daha sonra iyi bir aile yanında güzel bir iş bulabilir. Ama oğlanı askerlikten atarlarsa bütün geleceği mahvolur.

YÜZBAŞI Evet öyle, yine de hâkim olup bu davaya bakmak isterdim. Oğlan tamamen kabahatsız değil, bu

tam bilinemiyor; ancak kızın bu işte kabahatlı olduğu çok açık; tabii bu işte bir kabahattan söz edilecekse.

RAHİP Evet, evet. Hiç kimseyi kınamak istemem. Her neyse, bu tatsız mesele araya girmeden önce biz neden söz ediyorduk? Evet, Bertha'nın kiliseye kabul merasiminden, değil mi?

YÜZBAŞI Kabul merasiminden çok, onun bütün eğitiminden konuşuyorduk. Bu ev, kızımı eğitmek isteyen kadınlarla dolu. Kayınvalidem onu ruh çağırıcı (ispritizmacı) yapmak istiyor; Laura ressam olmasını, dadısı rahibe olmasını, yaşlı Margret ise Baptist[1] olmasını ve hizmetçi kızlar ise İsa'nın Kurtuluş Ordusu'na[2] üye olmasını istiyorlar. Tabii kızın aklının böyle karıştırılması doğru değil; onun yeteneğine göre eğitilmesi gerekiyor desem de, buna durmaksızın karşı çıkıyorlar. Bu nedenle kızımın bu evden uzaklaşmasını istiyorum.

RAHİP Bu evi yöneten kadın sayısı çok fazla gerçekten.

YÜZBAŞI Evet, bu doğru. Kaplan kafesinde yaşıyor gibiyim; kızgın demiri burunlarından bir çekecek olsam, ilk fırsatta beni paramparça edecekler. *(Rahip gülümser)* Evet sen gül bakalım, kurnaz tilki. Kız kardeşini almam yetmedi, bir de o yaşlı üvey anneni doladın başıma.

RAHİP Aman Allahım, insan evinde bir üvey anneye nasıl katlanabilir.

YÜZBAŞI Tabii o zaman onu bir başkasının evine kaynana olarak göndermek iyi oluyor değil mi?

RAHİP Ee, herkes hayatta kendine düşen yüke katlanacak.

YÜZBAŞI Evet ama ben bana düşenden çok fazlasını taşıyorum. Evde ayrıca, beni hâlâ küçük bir oğlan sanan

1. Baptist: Protestanlığın bir kolu. Bebeklerin değil, sadece inanmış büyüklerin vaftiz edilmesini kabul ederler; rahiplik ve dinsel hiierarşiyi reddederler.
2. Kurtuluş Ordusu: Toplumun çöküntüye uğramış bireylerine (alkolikler, hayat kadınları, işsizler, mahkûmlar vb.) Hıristiyanlık öğretisi götürmeye uğraşan, askeri hiyerarşik bir yapıdaki sosyal ve dinsel örgüt.

yaşlı dadımı da taşıyorum. Evet, kesinlikle çok sevimli, ama artık buraya ait biri değil.

RAHİP Evdeki bu kadın kalabalığını biraz dizginlemen gerekir, enişte bey; yönetimi sıkı tutmalısın.

YÜZBAŞI Peki aslan kayınbiraderim, kadın kısmı nasıl dizginlenir öğretir misin bana?

RAHİP Doğrusunu istersen, gerçi kardeşimdir ama, Laura oldum olası zor biridir.

YÜZBAŞI Laura'nın bazı ters huyları var tabii, ama yine de o kadar tehlikeli sayılmaz bunlar.

RAHİP Ah ah, çekinmeden konuş canım, iyi tanırım kardeşimi.

YÜZBAŞI Romantik düşüncelerle büyütülmüş, bu nedenle kendi yolunu bulması biraz güç oluyor, ama her şeye rağmen yine de karımdır işte...

RAHİP Herkesten iyi olmalı aslında, çünkü senin karın o. Hayır, kardeşim... sana en çok engel çıkaranın o olduğu kesin.

YÜZBAŞI Her neyse, şimdi ev yerinden oynamış durumda. Laura, Bertha'dan ayrı kalmak istemiyor, bense onun bu tımarhanede kalmasını istemiyorum.

RAHİP Ya öyle mi, demek Laura istemiyor? O zaman sen de bilirsin ya, korkarım bu iş zorluk çıkaracak sana. Daha çocukken, isteği yerine getirilmediğinde kendini yere atar, ölmüş gibi kaskatı kesilirdi; istediği kendisine verildiğinde ise bu kez almaz, ben onu değil, dediğim şeyin yerine getirilmesini istemiştim derdi.

YÜZBAŞI Ya, demek eskiden beri öyle ha? Gerçekten bazan öyle davranışlarda bulunuyor ki, hasta olduğunu sanıyor ve korkuyorum.

RAHİP Bertha konusunda sen ne düşünüyorsun ki karınla anlaşamıyorsunuz? Bir uzlaşma sağlanamaz mı?

YÜZBAŞI Sakın onu harika çocuk yapmak istediğimi, ya da kendime benzetmeye çalıştığımı sanma. Kızımı

yalnızca evlendirmek için eğitip sonra ona iyi bir koca bulmaya çalışmıyorum. Çünkü eğer ilerde evlenemezse, çok acı çeker. Öte yandan uzun bir öğrenim süreci gerektiren bir erkek mesleği edinmesini de istemiyorum, bu defa da evlenince bütün eğitimi boşa gitmiş olur.

RAHİP Peki ne istiyorsun?

YÜZBAŞI Öğretmen olmasını istiyorum. Bekâr kalırsa, aldığı maaşla kalabalık ailelerine bakmakta güçlük çeken o zavallı öğretmenlerden olmaz, bu parayla tek başına kendini rahatça geçindirir. Eğer evlenirse, kendi bilgisini çocuklarının eğitiminde kullanır. Doğru düşünmüyor muyum?

RAHİP Doğru düşünüyorsun. Ancak diğer yönden, çocuğun resme olan yeteneği böylece körletilirse, bu doğaya karşı gelmek olmaz mı?

YÜZBAŞI Hayır! Onun çalışmalarını ünlü bir ressama göstermiştim; yaptıklarının okullarda öğretilenlerden fazla bir şey olmadığını söylemişti. Ancak geçen yaz bize genç bir snop herif gelmişti, güya bu işlerden anlarmış gibi, kızın olağanüstü bir yetenek olduğunu söyleyince, Laura böyle kesin bir karara vardı.

RAHİP Delikanlı yoksa kıza âşık mıydı?

YÜZBAŞI Bana göre tamamen öyle.

RAHİP Tanrı yardımcın olsun! Bu konuda yapılacak hiçbir şey yok demektir. Zor bir iş; Laura tabii içerden kendine taraftar da bulmuştur.

YÜZBAŞI Evet, bu konuda haklısın. Bütün ev savaş meydanı gibi alevler içinde; ancak bu savaş, karşı cephe tarafından mertçe yürütülmüyor.

RAHİP *(Ayağa kalkar)* Bilmiyorum mu sanıyorsun?

YÜZBAŞI Sen de mi biliyorsun?

RAHİP Tabii.

YÜZBAŞI Yalnız işin en kötü tarafı, bana öyle geliyor ki,

içerde Bertha'nın geleceği üzerinde nefret duyguları ile karar veriliyor. Kadınların her şeyi yapabileceği, bunu erkeklerin kabul etmek zorunda olduğu konuşuluyor. Burada kadınlar, bütün gün erkeğe karşı sürekli mücadele açmış durumda. *(Bir an sessizlik)* Ne o gitmeye mi niyetlendin? Hayır gitme, akşam yemeğine kal. Gerçi sana sunacağımız özel bir şeyimiz de yok; hem yeni doktoru bekliyoruz bugün. Onu görmüş müydün?

RAHİP Yolda geçerken bir an görmüştüm. Dürüst ve düzgün birine benziyor.

YÜZBAŞI Yaaa... Çok iyi. Peki, ne düşünüyorsun, benim tarafımda olabilir mi acaba?

RAHİP Kim bilir? Kadınlardan ne kadar çektiğine bağlı.

YÜZBAŞI Kalmak istemiyor musun?

RAHİP Çok sağ ol, sevgili dostum, akşam yemeğine geleceğime eve söz vermiştim. Vaktinde gitmesem hanım merak eder.

YÜZBAŞI Merak mı eder? Küplere biner demek istiyorsun herhalde. Tamam, nasıl istersen... Paltonu giymene yardım etmeme müsaade eder misin?

RAHİP Bu akşam gerçekten hava çok soğuk. *(Yüzbaşı paltosunu giymesine yardım eder)* Teşekkür ederim. Sağlığına dikkat etmelisin Adolf, sinirli görünüyorsun da...

YÜZBAŞI Sinirli mi görünüyorum?

RAHİP Evet, pek iyi değilsin.

YÜZBAŞI Sen de Laura'dan mı öğrendin böyle konuşmayı? Yirmi yıldır hemen ölecek biriymişim gibi davranır bana.

RAHİP Laura mı öyle yapıyor? Yo hayır, ben sadece senin için endişeleniyorum. Kendine dikkat et! Bu benden sana bir nasihat! Haydi hoşça kal eski dostum! Şu vaftiz töreni için görüşmek istemiyor muydun benimle?

YÜZBAŞI Hayır, önemli değil. İnan bana, her şey herkesin

istediği biçimde kendi olağan akışında gidecek; ben ne gerçeğe tanıklık edecek biriyim ne de bu uğurda ölecek biri. Artık bu gibi şeylerden çok uzağım. Hadi hoşça kal, selam söyle eşine.

RAHİP Sağ ol! Laura'ya selam söyle!

(Çıkar)

YÜZBAŞI *(Çalışma masasına oturur, hesaplara bakmaya koyulur)* Otuz dört- otuz dokuz –kırk üç- kırk yedi – kırk sekiz- elli altı...

LAURA *(Masanın yanındaki kapıdan girer)* Ne yapıyorsun...

YÜZBAŞI Bir dakika... Altmış altı-yetmişbir-seksendört-doksan iki, yüz... Ne var?

LAURA Rahatsız mı ettim?

YÜZBAŞI Hayır canım, ev masrafı için para mı isteyecektin?

LAURA Evet, alacaklarımız için...

YÜZBAŞI Hesapların listesini şuraya bırak da bir gözden geçireyim.

LAURA Hesaplar mı?

YÜZBAŞI Evet.

LAURA Şimdi hesapları kontrol mu edeceksin?

YÜZBAŞI Tabii hesaplara bakacağım. Durumumuz pek iç açıcı değil, bir kontrol olursa, hesapları göstermek zorundayız, aksi halde ihmalkârlıktan ceza görürüz.

LAURA Eğer mali durumuz iyi değilse, bunda kabahatli ben değilim herhalde.

YÜZBAŞI Bunu hesaplar kesin olarak gösterecek işte.

LAURA Kiracımız kirasını ödememişse bu kabahat benim mi oluyor?

YÜZBAŞI Kiracıyı hararetle kim tavsiye etmişti? Sen. Böyle, en hafif deyişle, ahlaksız bir insanı niçin tavsiye ettin?

LAURA Peki, böyle ahlaksız bir insanı sen niye kabul et-

tin?

YÜZBAŞI Onu kabul etmemiş olsaydım, ne rahat yemek yer, ne rahat uyur, ne de rahat çalışabilirdim. Sen, kardeşin ondan kurtulmak istediği için istedin; kaynanam ben adamı hiç istemediğim için istedi; hizmetçi, adam kendi inancında olduğu için istedi ve de yaşlı Margret adamın büyükannesini çocukluğundan tanıdığı için istedi onu. İşte bu nedenlerle kabul ettim; eğer kabul etmemiş olsaydım, şu an ya akıl hastanesinde ya da aile mezarlığımızda olacaktım. Neyse, al şunu, bu ev harcamaları için, bu da senin cep harçlığın. Hesapları daha sonra getirirsin bana.

LAURA *(Eğilerek selam verir)* Çok teşekkür ederim. Peki, ev masrafları dışındaki kendi harcamalarının hesabını da tutuyor musun?

YÜZBAŞI O seni ilgilendirmez.

LAURA Bak bu doğru! Çocuğumun eğitimi beni ilgilendirmediği gibi bu da ilgilendirmez. Bu akşamki görüşmede, siz beyler, Bertha için bir karara vardınız mı?

YÜZBAŞI Ben kararımı daha önceden vermiştim, bunu benim ve ailemizin biricik dostuyla paylaşmak istedim sadece. Bertha şehirde bir okulda okuyacak. On beş gün sonra gidiyor.

LAURA Sorabilir miyim, orda nerede kalacak?

YÜZBAŞI Avukat Saefberg'lerde.

LAURA O özgür düşünce sahibi adamın evinde!

YÜZBAŞI Çocuklar, babanın kararları doğrultusunda eğitim görmek zorundadır, kanun böyle.

LAURA Demek bu konuda annenin hiç söz hakkı bulunmuyor?

YÜZBAŞI Hiç yok. Kadın, evlilikle yasal olarak bütün varlığını erkeğe satmış ve haklarından feragat etmiş olur; buna karşı erkek de onun ve çocukların bakımını üstlenir.

LAURA Çocuk üzerinde annenin hiçbir hakkı yok mudur?

YÜZBAŞI Hayır, hiçbir hakkı yoktur. Bir mal satıldıktan sonra, artık onun hem geri alınması, hem de ücretinin alıkonması olmaz.

LAURA Ya baba ile anne aralarında anlaşırlarsa...

YÜZBAŞI Bu nasıl olabilir? Ben çocuğun şehirde kalıp okumasını, sense evde kalmasını istiyorsun. Bunun aritmetik ortalaması, şehirle ile bizim evin arasında ortada bir yerde, yani çocuğun tren istasyonunda kalması demek olur. Görüyorsun işte, bu çözülmesi imkânsız bir düğüm haline dönüşür.

LAURA O halde çözülmek zorunda bu düğüm! Nöjd ne istiyordu?

YÜZBAŞI İşimle ilgili bir sır.

LAURA Ama bütün mutfaktakiler biliyor.

YÜZBAŞI İyi, o zaman sen de biliyorsun demektir.

LAURA Ben de biliyorum, evet.

YÜZBAŞI Kararını da vermişsindir hemen.

LAURA Kanunda yazılı neyse odur.

YÜZBAŞI Ancak çocuğun babasının kim olduğu kanunda yazılı değil ki.

LAURA Hayır ama bilinir bu.

YÜZBAŞI Aklı başında kimseler bunun asla kesin bilinemeyeceğini iddia ediyorlar.

LAURA Tuhaf şey... Çocuğun babasının kim olduğu anlaşılamaz mı?

YÜZBAŞI Hayır, öyle iddia ediliyor.

LAURA Ne tuhaf! Peki, baba, çocuk üzerinde böyle haklara nasıl sahip olabiliyor?

YÜZBAŞI Baba, çocuğun sorumluluğunu üzerine aldığında veya bu sorumluluk ona yüklendiğinde bu haklara sahip oluyor. Ancak evlilikte babalık için hiçbir şüphe söz konusu olmaz.

LAURA Şüphe hiçbir şekilde olmaz mı?

YÜZBAŞI Olmaz, umarım öyledir.

LAURA Peki, ya kadın kocasına sadık biri değilse?

YÜZBAŞI Bu meselede böyle bir ihtimal yok... Soracağın başka bir şey var mı?

LAURA Hayır.

YÜZBAŞI Öyleyse yukarıya odama çıkıyorum. Doktor geldiğinde, bana lütfen haber verin.

(Çalışma masasını kapatır ve kalkar.)

LAURA Tamam, haber veririz.

YÜZBAŞI Gelir gelmez haber verin. Ona karşı kaba davranmış olmak istemiyorum, anlaşıldı mı? *(Çıkar).*

LAURA Anladım.

(Laura bir süre yalnız kalır; elindeki paraya bakar.)

BÜYÜKANNE *(Dışardan sesi gelir)* Laura!

LAURA Evet, anne!

BÜYÜKANNE Çayım hazır mı?

LAURA Şimdi geliyor.

SVARD *(Arka taraftaki kapıdan girer, haber verir)* Sayın Doktor Östermark!

Dr. ÖSTERMARK *(İçeri girer)* Merhaba hanımefendi.

LAURA *(Ona doğru gider ve elini uzatır)* Hoş geldiniz Sayın Doktor! Yüzbaşı dışarı çıkmıştı, ancak hemen gelecek.

Dr. ÖSTERMARK Kusura bakmayın, biraz geç kaldım, önce hastalarımı ziyaret etmek zorundaydım.

LAURA Lütfen oturunuz.

Dr. ÖSTERMARK Teşekkür ederim.

LAURA Evet, bugünlerde etrafta çok hasta var, ama umut ederim burdan hoşlanacaksınız. Memleketin bu ıssız yerinde yaşayan bizler için hastalarıyla gerçekten ilgilenen bir doktor bulmak çok önemli. Ve ayrıca Sayın Doktor, sizin hakkınızda çok iyi şeyler duyduk, umarım sizinle çok iyi bir dostluk kurarız.

Dr. ÖSTERMARK Çok naziksiniz hanımefendi. Size yapa-

cağım zorunlu ziyaretlerimin sık sık olmamasını dilerim. Ailenizde hepiniz genel olarak sağlıklısınız sanırım ve..

LAURA Evet, öyle sürekli hastalığı olan kimse yok içimizde çok şükür, ancak her şey de olması gerektiği gibi değil tabii.

Dr. ÖSTERMARK Değil mi?

LAURA Ne yazık ki arzu ettiğimiz gibi değil.

Dr. ÖSTERMARK Ooo, öyle mi, doğrusu beni korkutuyorsunuz.

LAURA Aile içinde öyle şeyler oluyor ki, insan onları ahlaken ve vicdanen başkalarından gizlemek zorunda kalıyor.

Dr. ÖSTERMARK Doktorlar hariç ama...

LAURA Bu yüzden, daha başlangıçta bütün gerçeği size söylemek zorunda oluşum, benim için üzücü bir görev oluyor.

Dr. ÖSTERMARK Bu konuyu konuşmayı, Sayın Yüzbaşı'yla tanışma onuruna kavuşmam sonrasına bırakamaz mıyız?

LAURA Hayır, onu görmeden önce beni dinlemelisiniz.

Dr. ÖSTERMARK Demek bu konu onunla ilgili?

LAURA Evet, onunla, benim zavallı sevgili kocamla ilgili.

Dr. ÖSTERMARK Beni endişelendiriyorsunuz hanımefendi; dertlerinizi benimle paylaşmakta bana güvenebilirsiniz.

LAURA *(Mendilini çıkarır)* Kocam ruh hastası! Şimdi her şeyi öğrendiniz, artık sonra siz kendiniz karar verirsiniz.

Dr. ÖSTERMARK Ne diyorsunuz? Ben Yüzbaşı'nın o mükemmel mineroloji çalışmasını hayranlıkla okudum; onlarda güçlü ve berrak bir aklın varlığını gördüm.

LAURA Sahi mi söylüyorsunuz? Biz onun bütün yakınları eğer yanılmışsak doğrusu buna çok sevineceğim.

Dr. ÖSTERMARK Ancak psikolojik durumu başka bir şe-

kilde bozulmuş olabilir yine de. Biraz daha bilgi verin lütfen.

LAWURA Biz de bundan korkuyoruz işte. Gördüğünüz gibi, o zaman zaman çok garip fikirlere sahip oluyor. Bilim adamlarında böyle fikirler olabilir, ancak bunlar bütün ailemizin varlığını tehdit ediyor. Örneğin, şimdilerde gördüğü her şeyi satın alma hastalığına tutuldu.

Dr. ÖSTERMARK Endişe verici bir durum. Peki ne gibi şeyler satın alıyor?

LAURA Asla açıp okumadığı koliler dolusu kitap.

Dr. ÖSTERMARK Bir bilim adamının kitap satın alması öyle endişe edilecek tehlikeli sayılmaz ama...

LAURA Anlattıklarıma inanmıyor musunuz yoksa?

Dr. ÖSTERMARK Tabii, konuşmalarınızın iyi niyetli olduğuna inanıyorum, hanımefendi.

LAURA Peki, bir insanın mikroskopla diğer gezegenlerde olup bitenleri görebilmesinin mantığı var mıdır?

Dr. ÖSTERMARK Görebildiğini mi söylüyor?

LAURA Evet, öyle söylüyor.

Dr. ÖSTERMARK Mikroskopla mı?

LARA Tabii, mikroskopla.

Dr. ÖSTERMARK Eğer böyleyse, endişe verici...

LAURA Eğer böyleyse mi?! Siz bana inanmıyorsunuz demek, Sayın Doktor; ben de burada oturmuş, size ailemizin sırlarını açıklıyorum...

Dr. ÖSTERMARK Bakın hanımefendi, bana gösterdiğiniz güven beni onurlandırdı, ancak ben bir doktor olarak kesin tanı koymadan önce inceleyip soruşturmak ve muayene etmek zorundayım. Sayın Yüzbaşı, göze çarpan bir kararsızlık ve irade zaafı belirtisi gösterdi mi bu yakınlarda?

LAURA Göstermez olur mu? Yirmi yıldır evliyiz, sonradan değiştirmediği hiçbir kararı olmamıştır.

Dr. ÖSTERMARK İnatçı mıdır?

LAURA Daima kendi dediğinin yapılmasında ısrar eder, ancak yerine getirildiğinde de her şeyden vazgeçer ve benim kararıma uyar.

Dr. ÖSTERMARK Bu önemli; eksiksiz gözlem yapma gerekir. Bakın hanımefeni, irade ruhun omurgası sayılır, o yaralanırsa ruh tamamen çöker.

LAURA Bu uzun sıkıntılı yıllar boyunca onun isteklerini yerine getirmeyi öğrenmekte ne kadar sıkıntı çektiğimi Tanrı biliyor. Ah bir bilseniz, onunla birlikte yaşamak için nasıl mücadele ettiğimi, bir bilseniz...

Dr. ÖSTERMARK Huzursuzluğunuz beni derinden etkiledi hanımefendi, elimden ne gelirse yapmaya size söz veriyorum. Sıkıntılarınıza bütün kalbimle katılıyorum, lütfen bana tam anlamıyla güvenin. Ancak bu duyduklarımdan sonra sizden bir şey rica edeceğim: Hastanın kafasında derin iz bırakabilecek her düşünceyi onun aklına sokmaktan kaçınınız; çünkü zayıf düşmüş bir beyindeki fikirler böyle etkilerle hızla değişime uğrar ve sabit fikir ya da saplantı halini alır. Anladınız mı?

LAURA Yani onun kafasında şüphe uyandıracak şeylerden kaçınılmalı demek istiyorsunuz.

Dr. ÖSTERMARK Evet, tam böyle! Çünkü böyle bir hasta, istenilen her şeye kolayca inandırılmaya yatkın biridir.

LAURA Öyle demek. Peki, anlıyorum. Evet, evet... *(Yandaki odadan zil sesi gelir; her ikisi de ayağa kalkar)* Affedersiniz, annem bana bir şey söylemek istiyor galiba. Bir dakika lütfen! Ah, Adolf da geldi... *(Çıkar)*

YÜZBAŞI *(Yandaki odadan girer)* Ooo Sayın Doktor, geldiniz demek! Hoş geldiniz, memnun olduk.

Dr. ÖSTERMARK Merhaba Sayın Yüzbaşı, sizin gibi ünlü bir bilim adamıyla tanışmak benim için büyük onur.

YÜZBAŞI Rica ederim! Ne yazık ki esas mesleğim daha derin araştırmalar yapmama izin vermiyor; buna rağmen yeni bir buluşun izi üzerinde olduğumu sanıyo-

rum.

Dr. ÖSTERMARK Öyle mi...

YÜZBAŞI Bakın, meteordan (göktaşı) alınmış numunelerin spektral (tayf) analizini yapıyorum; bunların içinde karbon buldum, yani organik yaşam kalıntıları... Ne dersiniz buna?

Dr. ÖSTERMARK Bunu mikroskopla mı görebildiniz?

YÜZBAŞI Yok canım, olur mu, spektroskopla!

Dr. ÖSTERMARK Tabii spektroskopla olacak, özür dilerim. O halde bize, Jüpiter gezegeninde ne olduğunu hemen söyleyebileceksiniz.

YÜZBAŞI Şu anda ne olduğunu değil, daha öncelerinde neler olup bittiğini... Ah Paris'teki şu lanet olası kitapçı kitapları gönderebilseydi... Dünyadaki bütün kitapçıların bana karşı birleştiklerine inanıyorum. İki aydır sipariş için gönderdiğim mektuplara telgraflara tek bir cevap bile gelmedi. Deli olacağım; bu ilgisizliği anlayamıyorum.

Dr. ÖSTERMARK Her zamanki bildik tembelliklerinden olmalı; bu işe bu kadar da sinirlenmemelisiniz.

YÜZBAŞI Ama, Tanrı kahretsin, çalışmamı zamanında bitiremeyeceğim. Aynı konu üzerinde Berlin'de birilerinin çalıştığını biliyorum. Neyse, bu konuda daha fazla söz etmeyelim, sizin dışınızda bir şey zaten. Burada oturmak isterseniz, yan tarafımızda küçük bir odamız var. Yoksa eski doktorun kaldığı yerde mi kalmayı arzu edersiniz?

Dr. ÖSTERMARK Tamamıyla sizin istediğiniz gibi olabilir.

YÜZBAŞI Hayır, sizin istediğiniz gibi olmalı.

Dr. ÖSTERMARK Sizin takdirinize kalmış Sayın Yüzbaşı.

YÜZBAŞI Hayır, ben karar verememe. İstediğinizi söylemelisiniz. Ben hiç karışmıyorum.

Dr. ÖSTERMARK Evet, ama karar veremiyorum...

YÜZBAŞI Tanrı aşkına istediğinizi söyleyin dostum. Bu

konuda hiçbir tercihim, hiçbir fikrim, hiçbir kararım yok benim. Siz hiçbir şey bilmeyen, hiçbir kararı olmayan iradesiz biri değilsiniz ki... Kararınızı söyleyin hadi, yoksa çok üzüleceğim.

Dr. ÖSTERMARK · Sonunda ben karar vereceksem, burda kalmayı tercih ederim.

YÜZBAŞI Çok iyi! Teşekkür ederim. Affedersiniz ama Doktor, "benim için hepsi bir," sözünü işitmek kadar beni hiçbir şey kızdıramaz. *(Zili çalar)*

DADI *(Girer)* Aa sen mi geldin Margret. Dinle Dadı, yan taraftaki odanın Sayın Doktor için hazırlanıp hazırlanmadığından haberin var mı?

MARGRET Evet, var, oda hazır.

YÜZBAŞI O halde sizi daha tutmayayım Sayın Doktor. Herhalde yorgunsunuzdur. Rahatınıza bakın, tekrar hoş geldiniz. Umut ederim yarın sabah görüşürüz.

Dr. ÖSTERMARK İyi akşamlar Sayın Yüzbaşı.

YÜZBAŞI Karımın size buradaki yaşamızdan söz ettiğini, buraya ait bazı bilgilere sahip olduğunuzu sanırım.

Dr. ÖSTERMARK Saygıdeğer hanımınız Gemahlin, yabancı birinin bilmesi gereken birtakım bilgiler verdiler. İyi akşamlar Sayın Yüzbaşı.

(Çıkar)

*

YÜZBAŞI Ne istiyorsun, sevgili dadıcığım, bir şey mi var yine?

MARGRET Bak benim küçük Adolf'um!

YÜZBAŞI Evet yaşlı Margret!

MARGRET Dinle bak Adolf, çocuğun okuması konusunda karının istekleri ile bir orta yol bulup onunla anlaşmanız mümkün olamaz mı? Onun bir anne olduğunu unutma...

YÜZBAŞI Ben de bir babayım, unutma!

MARGRET Tabii, tabii... Ancak bir babanın çocuğu dışın-

da başka bir sürü şeyi vardır, ama anne yalnızca evlada sahiptir.

YÜZBAŞI Haklısın ihtiyar kurt! Yalnız onun tek bir yükü var, benimse üç; üstelik onun yükünü de ben taşıyorum. O ve çocuğun yükü üzerimde olmasaydı eğer, bu sefil askerlik yerine bambaşka bir konumda olabileceğimi düşünmüyorsun hiç.

MARGRET Tamam, ama ondan söz etmek istememiştim ben.

YÜZBAŞI Hayır, iyice biliyorum ki sen, "Ben bu konuda haksızım," dememi bekliyorsun.

MARGRET Her zaman senin iyiliğini düşündüğüme inanmıyor musun yoksa, Adolf?

YÜZBAŞI İnanmaz mıyım, inanıyorum tabii sevgili dadıcığım; ancak sen benim için iyi olan nedir onu tam bilmiyorsun. Bak dadıcığım, çocuğa yalnızca iyi bir yaşam vermek benim için yeterli değildir; ben ona kendi ruhumu, dünya görüşümü de vermek istiyorum.

MARGRET Peki, bunlara pek aklım ermez, ama inanıyorum ki her şeye rağmen bir anlaşma sağlanabilir.

YÜZBAŞI Ah dadı, sen de mi artık benim dostum olmaktan çıktın!

MARGRET Ben mi? Allah korusun! Böyle bir şeyi nasıl söyleyebiliyorsun Adolf? Küçüklüğünde benim çocuğum olduğunu nasıl unutabilirim?

YÜZBAŞI Ah sevgili dadıcığım, ben unuttum mu sanki? Bir anne gibi davranırdın bana; başkaları bana karşı olduğunda hep benim yanımda yer alırdın; ama şimdi, evet şimdi neredesin, beni terk edip düşman tarafına geçmişsin.

MARGRET Düşman tarafına mı?

YÜZBAŞI Evet, düşman tarafına! Bu evde olanların baştan sona hepsini çok iyi biliyorsun.

MARGRET Evet, olanları görüyorum. Tanrım, iki insan bir-

birine karşı böyle ölümüne acı çektirmek zorunda nasıl kalıyor; aslında kendileri iyi ve diğer insanlara da iyi davranan bu iki insan... Laura bana karşı da, herkese karşı da asla böyle biri değil...

YÜZBAŞI Yalnızca bana karşı öyle... Bunu biliyorum. Bak dadı, eğer şimdi beni terk edersen bana çok büyük kötülük yapmış olursun. Çünkü bugünlerde bana karşı bir entrika çeviriyorlar bu evde; bu doktor da benim dostum değil.

MARGRET Ah Adolf, sen insanların yalnızca kötü yönlerini görüyorsun, gerçek bir inanca sahip değilsin de ondan oluyor bu.

YÜZBAŞI Sen Baptistlerle birlikte tek gerçek inancı bulmuşsunuz. Ne iyi...

MARGRET Doğru Adolf, senin gibi mutsuz değilim. Sen de biraz yumuşak kalpli olsan, komşularına yakınlarına sevgi ile yaklaşsan, bak o zaman göreceksin Tanrı seni de mutlu eder.

YÜZBAŞI Ne garip, Margret, Tanrı ve sevgi üzerinde konuşmaya başlayınca sesin dikleşiyor ve bakışların nefret doluyor. Hayır Margret, sen gerçek inanca belli ki sahip değilsin.

MARGRET Evet, siz o geniş bilginizle gururlanıp merhametsiz biri olarak kalın; ancak zamanı gelince onların hiçbiri işinize yaramayacak.

YÜZBAŞI Alçakgönüllü biri olarak böyle kibirli nasıl konuşuyorsun? Çok iyi biliyorum, bilimin sizin gibi yaratıklara yardımı olmaz.

MARGRET Utanmalısın! Ama yaşlı Margret yine de bu kocaman çocuğunu çok sever; bir fırtına çıktığında uslu bir çocuk gibi onun hemen yanına koşacağını bilir.

YÜZBAŞI Affedersin Margret! İnan bana bu evde benim iyiliğimi düşünen senden başka kimse yok. Bana yardımcı ol, zira bu evde bir şeyler olacak bunu hissediyo-

rum. Ne olduğunu bilmiyorum, ama çok yakında kötü bir olay gelecek başımıza. *(Yan odadan bir bağırma sesi duyulur)* Ne oluyor? Kim bağırıyor orada?

(Bertha koşarak içeri girer)

BERTHA Baba, baba, yardım et! Kurtar beni!

YÜZBAŞI Ne var, ne oldu kızım? Söylesene!

BERTHA Yardım et! Biliyorum, çok kötü bir şey yapacak bana.

YÜZBAŞI Kim yapacak kızım, söylesene!

BERTHA Büyükannem. Ama suç bende, alay ettim onunla.

YÜZBAŞI Peki anlat neymiş.

BERTHA Tamam, ama bunu başkalarına söylemeyeceksin, söz mü, ne olur!

YÜZBAŞI Söz, ne oldu, söylesene!

(Margret çıkar)

BERTHA Büyükannem her akşam lambayı kısıp beni yanına masaya oturtuyor; elime bir kalem kâğıt veriyor. Sonra, "Ruhlar gelip yazdıracak," diyor.

YÜZBAŞI Ne! Bundan bana neden hiç söz etmedin?

BERTHA Özür dilerim baba, sana söyleyemezdim, çünkü büyükannem bundan söz edenden ruhların intikam alacağını söylüyordu. Sonra kalem yazmaya başlıyor, ben mi yazıyorum bilemiyordum. Bazan iyi gidiyor bazan gitmiyordu. Yorulduğumda hiçbir şey yapamıyorum, ancak yazmak da zorundayım. Bu akşam yazım işinin iyi yürüdüğünü zannediyordum, ancak büyükannem yazdıklarımın ders kitabından olduğunu, onu kandırdığımı gördü ve bana çok kızdı, bana kötü davrandı.

YÜZBAŞI Peki sen ruhların varlığına inanıyor musun?

BERTHA Bilmem.

YÜZBAŞI Ben inanmıyorum.

BERTHA Büyükannem senin ruhlara inanmadığını, senin

başka gezegenlere bakarak saçma ve sinir bozucu şeylerle uğraştığını söylüyor.

YÜZBAŞI Böyle söylüyor demek! Daha başka ne söylüyor?

BERTHA Senin büyü yapamayacağını söylüyor.

YÜZBAŞI Ben böyle bir şey iddia etmedim ki. Göktaşlarının ne olduğunu sen biliyorsun. Diğer gök cisimlerinden dünyamıza düşen taş bunlar. Onların yapılarının dünyamızla aynı yapıda olup olmadıklarını araştırıyorum. Yaptığımın hepsi bu işte.

BERTHA Büyükannem bazı şeyleri kendisinin görebildiği halde senin bunları göremediğini söylüyor.

YÜZBAŞI Yalan!

BERTHA Büyükannem yalan söylemez.

YÜZBAŞI Niçin söylemesin?

BERTHA O zaman annem de yalan söylüyor.

YÜZBAŞI Hımmm.

BERTHA Eğer annemin yalan söylediğini söylersen bir daha asla sana inanmam.

YÜZBAŞI Öyle bir şey demedim, bundan dolayı bana inanmalısın; bak şimdi sana söylüyorum, senin iyiliğin mutluluğun ve geleceğin bu evden uzaklaşmana bağlı. Şehre gidip orada okumayı ve yararlı şeyler öğrenmeyi istemez misin?

BERTHA Tabii, buradan uzaklaşmayı her zaman düşündüm, bu yüzden seve seve gitmek isterim şehre. Yalnız seni ara sıra görebilmeliyim, hayır hayır sık sık görebilmeliyim. Ah bilsen içersi her an ne kadar boğucu, can sıkıcı, adeta bir kış gecesi gibi. Sen eve geldiğinde baba, evin içi bir ilkbahar gününde pencereler açılmış gibi oluyor.

YÜZBAŞI Benim güzel kızım! Değerli yavrum!

BERTHA Baba, annemi de sevmelisin, işitiyor musun? O çok kere ağlıyor.

YÜZBAŞI Hımm... Şehre gitmeyi istiyor musun?

BERTHA Evet, evet...

YÜZBAŞI Peki, annen gitmeni istemezse...

BERTHA İstemesi gerekir...

YÜZBAŞI Öyle ama yine de istemezse...

BERTHA O zaman bilmem nasıl olur. Ama istemesi gerekir, istemeli.

YÜZBAŞI Annenden rica et o zaman.

BERTHA Ondan sen güzellikle rica etmelisin. Çünkü beni hiç dinlemez o.

YÜZBAŞI Peki bunu sen istiyorsun, ben de istiyorum, ama annen istemezse ne yapabiliriz?

BERTHA Ah işte o zaman tekrar bir çekişme başlar! İkiniz niye böyle yapıyorsunuz...

(Bu sırada Laura içeri girer)

LAURA Aaa, Bertha burdaymış... Kendi geleceği için vereceği kesin kararı, şimdi kendisinden duyup öğrenebiliriz.

YÜZBAŞI Canım, bir çocuğun, genç bir kızın hayatının gelişmesi üzerinde nasıl doğru bir fikri olabilir. Oysa biz çok sayıda genç kızın hayatının gelişimini gördüğümüzden bizim için karar vermek daha kolaydır.

LAURA Yalnız bizim görüşlerimiz farklı olduğundan, Bertha'nın kararı sonucu belirler.

YÜZBAŞI Hayır! Karım da, çocuğum da olsa haklarıma hiç kimsenin müdahale etmesine izin vermem. Bertha sen bizi biraz yalnız bırak.

(Bertha çıkar)

LAURA Benim tarafımda olacağını sandığından onun fikrini almaktan korktun değil mi?

YÜZBAŞI Onun bu evden ayrılmak istediğini biliyorum; ancak sen, onun kararını istediğin tarafa yönlendirecekgüce sahipsin, bunu da biliyorum.

LAURA Ooo, o kadar etkili miyim?

YÜZBAŞI Evet, sen isteklerini zorla elde etmek konusun-

da şeytani bir güce sahipsin; bunun için her türlü aracı kullanmaktan da hiçbir zaman korkmazsın. Mesela Doktor Norling'ı nasıl kapı dışarı ettin ve sonra yeni doktoru nasıl elde ettin?

LAURA Peki, nasıl yaptım?

YÜZBAŞI Öncekini öyle aşağıladın ki, adam yeni biri için gitmek zorunda kaldı; sonra da yenisini bulmak için erkek kardeşini ayarladın.

LAURA Evet ama bu çok basit ve tamamen yasal. Peki Bertha şimdi gidecek mi?

YÜZBAŞI Evet, iki haftaya kadar.

LAURA Buna mı karar verdin?

YÜZBAŞI Evet.

LAURA Bertha'ya bundan söz ettin mi?

YÜZBAŞI Evet.

LAURA Öyleyse buna engel olmayı denemem lazım.

YÜZBAŞI Bunu yapamazsın.

LAURA Yapamaz mıyım? Bir anne, kendisinin bütün öğrettiklerinin aptalca şeyler olduğunu öğretsinler diye kendi çocuğunu o kötü adamların eline bırakır mı sanıyorsun? Sonra kızı ondan bütün hayatı boyunca nefret etmez mi?

YÜZBAŞI Cahil ve kendini beğenmiş kadınların, kızına babasının bir şarlatan olduğunu öğretmelerine adamın katlanacağını mı sanıyorsun?

LAURA Baba için bu pek bir şey ifade etmez ki...

YÜZBAŞI Niyeymiş?

LAURA Çocuğun babasının kesin olarak tesbit edilmesi mümkün olmadığına göre, anneler çocuklara daha yakındır da ondan.

YÜZBAŞI Şimdi bizim konumuzla bunun ne ilgisi var peki?

LAURA Bertha'nın babası olup olmadığını bilmiyorsun ki...

YÜZBAŞI Bilmiyor muyum?

LAURA Hayır, hiç kimsenin bilemediği şeyi sen de bilemezsin.

YÜZBAŞI Şaka mı söylüyorsun?

LAURA Hayır, senin öğretini uyguluyorum sadece. Ayrıca, sana ihanet etmediğimi nerden biliyorsun?

YÜZBAŞI Birçok konuda sana inanırım, ama buna inanmam; hem öyle bir şey olsaydı, bunu bana söyleyeceğini de sanmıyorum.

LAURA Her şeye razıyım, yani kovulmaya, horlanmaya, dışlanmaya, hepsine razıyım, yeter ki çocuğuma sahip olayım, ona hükmüm geçebilsin... Bertha benim çocuğum, ama senden değil, böyle bir açıklama yapmaya bile razıyım. Her şeye razıyım...

YÜZBAŞI Sus konuşma artık!

LAURA Bunu böyle kabul etsek, senin Bertha üzerinde hiçbir hakkın kalmazdı.

YÜZBAŞI O zaman babası olmadığımı ispat etmen gerekirdi.

LAURA Bu o kadar zor bir şey değil ki. İster misin edeyim?

YÜZBAŞI Sus, konuşma, sus artık!

LAURA Gerçek babasının adını açıklamam yeterli olurdu; yer ve zaman da belirtmem gerekirdi tabii... Mesela: Bertha ne zaman doğmuştu?.. Evliliğimizin üçüncü yılında...

YÜZBAŞI Kes sesini, yeter! Yoksa...

LAURA Yoksa, ne? Peki şimdi konuşmamalıyız. Ama bir şeyi yapmadan ve bir karara varmadan önce iyice düşün. Her şeyden önce, kendini gülünç duruma düşürme.

YÜZBAŞI Bense bütün bunları son derece trajik buluyorum.

LAURA Bence daha gülünç duruma düşüyorsun.

YÜZBAŞI Sen gülünç olmuyor musun?

LAURA Hayır, biz kadınlar çok akıllıca düzenledik her şeyi.

YÜZBAŞI İşte bu yüzden sizinle başa çıkılamaz.

LAURA Niçin kendinden üstün bir hasmınla mücadele etmeye kalkıyorsun peki?

YÜZBAŞI Üstün mü?

LAURA Evet, tuhaftır, şimdiye kadar hiçbir erkek, benden üstün biriymiş gibi bir duygu yaratamadı bende.

YÜZBAŞI Demek öyle; ee günün birinde bir daha kendisini asla unutamayacağın senden üstün bir erkek bulmak zorunda kalacaksın.

LAURA İlginç olur.

MARGRET *(Girer)* Masa hazır. Yemeğe gelebilirsiniz.

LAURA Peki geliyorum.

YÜZBAŞI *(Kararsızdır, sonra kanepenin yanındaki bir koltuğa oturur)*

LAURA Yemeğe gelmek istemiyor musun?

YÜZBAŞI Gelmiyorum, teşekkür ederim.

LAURA Neyin var? Darıldın mı yoksa?

YÜZBAŞI Hayır, aç değilim.

LAURA Gel hadi, yoksa bir sürü gereksiz sorular soracaklar yine... Anlayışlı ol! Gelmiyorsun demek. Sen bilirsin, otur burda o halde. *(Çıkar)*

MARGRET *(Girer)* Adolf, ne oluyor burada yine?

YÜZBAŞI Bilmiyorum. Sen bana açıklayabilirsin, yetişkin bir adama çocuk gibi davranabiliyorsunuz?

MARGRET Anlamıyorum, ne de olsa yaşlısı genci, bütün erkekler bir annenin çocuğusunuz da ondan böyle oluyor herhalde...

YÜZBAŞI Tabii, hiçbir kadın bir erkekten doğmamıştır... Doğru. Ama Bertha'nın babası benim. Söylesene Margret, buna inanmıyor musun? Bertha'nın babası olduğuma inanmıyor musun?

MARGRET Aman Tanrım, ne çocukça davranıyorsun! El-

bette onun babası sensin. Hadi şimdi yemeğe gel; somurtup oturma burda! Hadi hemen gel canım!

YÜZBAŞI *(Ayağa kalkarak)* Çık dışarı kadın, çık hemen! Hepinizin canı cehenneme, cadı karılar! *(Ortadaki kapıya gidip dışarı seslenir)* Svärd! Svärd!

SVÄRD *(Girer)* Buyrun efendim!

YÜZBAŞI Kızağı hazırla hemen, çabuk!

MARGRET Adolf, bir dakika...

YÜZBAŞI Dışarı, defol! Hemen yok ol burdan!

MARGRET Aman, sen bizi koru Tanrım! Şimdi ne olacak?

YÜZBAŞI *(Dışarı çıkmak için giyinir)* Gece yarısından önce beni beklemeyin! *(Çıkar)*

MARGRET Yardım et bize Tanrım! Sonumuzu hayır çıkar yüce Tanrım!

Birinci Perde Sonu

İKİNCİ PERDE

Birinci Perde'deki aynı dekor. Masanın üzerinde bir lamba yanmakta. Gece. Masada Laura ile Dr. *Östermark oturmaktadır.*

Dr. ÖSTERMARK Onunla karşılıklı görüşmelerimden sonra, söylediklerinizi kanıtlayabilecek hiçbir şey bulamadım. İlk olarak, göktaşlarına ait çok önemli buluşlarını mikroskopla yaptığını söylemiştiniz, bunda yanılmışınız. Bunun mikroskop değil spektroskop olduğunu öğrendim. Akıl hastalığı şüphesi ise tamamen dayanaksız. Aksine, Sayın Yüzbaşı bilime yüksek derecede hizmet etmekte olan biri.

LAURA Ben asla böyle bir şey söylemedim.

Dr. ÖSTERMARK Konuşmamızı not etmiştim hanımefendi; yanlış anladığımı sanarak, bu önemli konuyu size iki kere sorduğumu hatırlıyorum. Bir insanın akıl hastası olduğu iddiasında bulunulurken çok titiz davranmak gerekir.

LAURA Akıl hastası mı?

Dr. ÖSTERMARK Evet, bilirsiniz sanırım, deli olarak belirlenen erkek, medeni haklarını ve aile reisliğini kaybeder.

LAURA Hayır, bunu bilmiyordum.

Dr. ÖSTERMARK Bana şüpheli gelen bir nokta var: Sayın Yüzbaşı kitap için gönderdiği mektuplara kitapçılardan hiç cevap alamadığını söylemişti. Size sorabilir miyim, acaba bu mektupları aşırı bir önlem olarak, tabii iyi niyetle, siz mi alıkoyup ondan gizlediniz.

LAURA Evet, ben gizledim. Evimizin çıkarlarını korumak benim görevim; onun, bütün ailemizi iflasa sürükleme-

sine izin veremezdim.

Dr. ÖSTERMARK Affedersiniz ama bu davranışınızın sonuçlarını doğru değerlendiremediğinizi düşünüyorum. Eğer o çalışmalarına sizin gizli müdahalenizi keşfederse, şüpheleri haklı çıkar ve kuruntuları gittikçe çığ gibi büyür. Ayrıca onun isteklerini engellerseniz, sabırsızlığı son derecede artar. Siz kendiniz de iyi bilirsiniz ki, en ateşli arzularımıza karşı durulduğunda, irademiz sınırlandığında iç dünyamız nasıl sarsılır.

LAURA Bilmez olur muyum?

Dr. ÖSTERMARK Tamam, o zaman bunun onun için ne kadar etkili olacağına kendiniz karar verebilirsiniz.

LAURA *(Kalkar)* Gece yarısı oldu, hâlâ eve dönmedi. Hep kötü kötü şeyler aklına geliyor insanın...

Dr. ÖSTERMARK Bana lütfen söyler misiniz hanımefendi, ben bu akşam ayrıldıktan sonra neler oldu; her şeyi bilmeliyim.

LAURA Saçmaladı, çok tuhaf fikirler attı ortaya. Hiç düşünebilir misiniz böyle bir şeyi: Kendi çocuğunun babası olmadığını ileri sürdü.

Dr. ÖSTERMARK Çok şaşırtıcı. Peki bu düşünceye nasıl saplanmış?

LAURA Bilmiyorum. Yalnız bu sabah yanındaki adamlarından birini, babalık konusunda sorguya çekiyordu; ben, o meseleye karışmış olan hizmetçi kızı savundum. Bunun üzerine birden öfkelendi ve bir çocuğun babasının kim olduğunu hiçkimse bilemez dedi. Tanrı biliyor ya, onu yatıştırmak için ne lazımsa yaptım, ama inanıyorum ki artık ona kimse yardım edemez. *(Ağlar)*

Dr. ÖSTERMARK Ama bu böyle sürüp gidemez; onu şüphelendirmeden bir şeyler yapmak gerekir. Söyler misiniz, daha önceleri de Sayın Yüzbaşı'nın böyle tuhaflıkları var mıydı?

LAURA Altı yıl önce de aynı böyleydi; hatta o zaman dok-

tora bizzat yazdığı mektupta, kendi akıl sağlığından korktuğundan söz etmişti.

Dr. ÖSTERMARK Evet, evet, kökü derinlerde bir hikâye bu. Aile hayatının kutsallığı söz konusu, gizli kalması gerekiyor... Tabii her şeyinizi sorgulamaya hakkım yok, görünenle yetinmek zorundayım. Ne yazık ki olan olmuş, ortadan kaldırılamaz; tedaviyi artık mevcut durum üzerinden sürdürmek gerekir. Peki, size göre o şimdi nerdedir dersiniz?

LAURA Hiçbir fikrim yok. Yalnız bugünlerde aklına öyle çok saçma sapan düşünceler geliyor ki...

Dr. ÖSTERMARK O gelinceye kadar burda kalmamı istermisiniz? Şüphelenmemesi için, annenizin rahatsız olduğunu, onu ziyarete geldiğimi söyleyebilirim...

LAURA Evet, çok iyi olur. Lütfen bizi yalnız bırakmayın Sayın Doktor; bilseniz ne kadar endişe içindeyim. Onun durumu hakkındaki düşüncenizi kendisine hiç gizlemeden olduğu gibi söyleseniz daha iyi olmaz mı Sayın Doktor?

Dr. ÖSTERMARK Ruh hastalarına durumları asla söylenmez; ancak kendisi önce bu konudan söz etmişse başka tabii. Bu ise son derecede az olur. Biz şimdi burda bulunmamalıyız, yandaki bir odaya geçebilsem daha iyi olur, daha az şüphe çeker.

LAURA Evet, çok iyi olur. Margret burada oturabilir. Burada onu uyumadan beklemek Margret'in âdetidir. Evde onun üzerinde etkisi olan tek insan Margret'tir. *(Kapıya gider)* Margret! Margret!

MARGRET *(İçeri girer)* Ne istiyorsunuz hanımefendi? Adolf geldi mi?

LAURA Hayır, sen burada oturup onu bekleyeceksin. Geldiğinde annemin hastalandığını, bu yüzden de doktorun geldiğini, içerde olduğunu söylersin kendisine.

MARGRET Evet, evet, merak etmeyin.

LAURA *(Yandaki odanın kapısını açarak)* Lütfen böyle buyrun Sayın Doktor.

Dr. ÖSTERMARK Teşekkür ederim.

(İkisi de çıkar)

*

MARGRET *(Masaya oturur, gözlüklerini takar ve bir ilahi kitabını alır, alçak sesle okumaya başlar)*

Hayat kısadır, neşesizdir,
Çabucak gelir son saat.
Ölüm meleği süzülür ortalarda
Ve bütün dünyaya seslenir,
Boş ve fanidir her şey!

Dünyada ne varsa hepsi
Onun malı olmalı.
Yalnızca keder sağ kalır
Ve o da kazar mezarı,
Boş ve fanidir her şey!

Evet, evet...

BERTHA *(Elinde kahve fincanı ve bir örgü ile içeri girer; yavaş sesle)* Margret yanına oturabilir miyim? Yukarısı çok sıkıcı da...

MARGRET Aman Tanrım! Sen hâlâ yatmadın mı Bertha?

BERTHA Biliyorsun babam için bir yılbaşı armağanı örüyorum. Senin için de güzel bir şey var.

MARGRET Tamam da... ama böyle de olmaz ki. Sevgili kızım! Sabah erken kalkmak zorundasın; bak saat on ikiyi geçiyor.

BERTHA Hiçbir şey olmaz. Yukarda tek başıma korkuyorum; hayaletler var, öyle geldi bana.

MARGRET Bak, ben söylemiştim. Evet, göreceksiniz, ben size ne demiştim: Bu ev tekin değil demiştim. Peki, neler işittin Bertha?

BERTHA Evet, yukarıdan tavan arasından gelen bir şarkı

sesi duydum.

MARGRET Tavan arasından mı? Şimdi, bu saatte mi?

BERTHA Evet, öyle de hüzünlü bir şarkıydı ki... daha önce hiç işitmemiştim. Tavan arasında soldaki o küçük odadan, biliyorsun ya, hani beşiğin bulunduğu odadan geliyordu...

MARGRET Ah yavrum, ah! Bu gece de ne korkunç bir hava var. Bacaları devirecek sanırım.

"Ah, bu dünyadaki hayat! / Felaket, salgın hastalıklar, büyük dertler! / Ve her şey keyifli olduğunda bile / Sürekli üzüntü keder" Evet, sevgili kızım, Tanrı mutlu bir Noel versin hepimize!

BERTHA Margret, babamın hasta olduğu doğru mu?

MARGRET Doğru kızım, hasta.

BERTHA *O* zaman Noel eğlencesi yapmayacağız demek. Peki ama hastaysa nasıl gezip dolaşabiliyor?

MARGRET Ah kızım, onunki gezip dolaşabilmesine engel olmayan bir hastalık. Sus, dışarıda antreden ses geliyor. Sen git yat kızım, fincanı da al; yoksa baban kızar sana!

BERTHA *(Fincanı alıp odadan çıkarken)* İyi geceler, Margret!

MARGRET İyi geceler kızım! Tanrı seni korusun!

*

YÜZBAŞI *(İçeri girer. Paltosunu çıkarır)* Daha yatmadın mı sen? Hadi git, yat!

MARGRET Seni beklemek istedim de...

YÜZBAŞI *(Bir mum yakar, çalışma masasının kapağını açar; cebinden mektup ve gazeteleri çıkarıp çalışma masasına oturur)*

MARGRET Adolf!

YÜZBAŞI Bir şey mi var?

MARGRET Kaymvalden hasta. Doktor burada.

YÜZBAŞI Tehlikeli bir şey miymiş?

MARGRET Hayır, sanmıyorum; soğuk algınlığı yalnızca...

YÜZBAŞI *(Kalkar)* Senin çocuğunun babası kimdi Margret?

MARGRET Aa, şu serseri Johansson olduğunu kaç defa söylemiştim sana.

YÜZBAŞI O olduğuna kesin olarak emin misin peki?

MARGRET Aman, çocukça konuşuyorsun. Elbette eminim, tek erkek o olduğuna göre.

YÜZBAŞI Peki o emin miydi başka bir erkek olmadığına? Hayır, o emin olamaz, ama sen emin olabilirsin. İşte görüyorsun aradaki farkı.

MARGRET Hayır, arada hiçbir fark yok.

YÜZBAŞI Hayır, bu farkı sen görmeyebilirsin, ama fark var. *(Ortadaki büyük masanın üzerinde bulunan fotoğraf albümünü sayfalarını karıştır)* Sana göre Bertha bana benziyor mu? *(Albümdeki bir portre resmini inceler)*

MARGRET Tabii, tıpa tıp aynı.

YÜZBAŞI Johansson çocuğun babası olduğunu kabul etmiş miydi?

MARGRET Tabii, kabul etmek zorunda kalmıştı.

YÜZBAŞI Aman ne korkunç!.. Aaa, Doktor geliyor. *(Doktor girer)* İyi akşamlar Sayın Doktor! Bizim kayınvaldenin durumu nasıl?

Dr. ÖSTERMARK Korkulacak bir şey yok; sol ayağı biraz burkulmuş.

YÜZBAŞI Sanırım Margret soğuk algınlığı demişti. Farklı bir algılama var demek ki. Her neyse... sen git yat Margret.

(Margret çıkar. Bir süre sessizlik olur)

YÜZBAŞI Rica ederim buyrun oturun Sayın Doktor.

Dr. ÖSTERMARK Teşekkür ederim.

YÜZBAŞI Zebra ile kısrağın birleştirilmesinden çizgili at elde edildiği doğru mudur?

Dr. ÖSTERMARK *(Şaşırmıştır)* Evet, doğrudur.

YÜZBAŞI Peki, doğan bu çizgili atı bir aygırla birleştirsek yeni doğan at da çizgili mi olur?

Dr. ÖSTERMARK Evet, o da öyle olur.

YÜZBAŞI Öyleyse belirli koşullar altında bir çizgili atın babası bir aygır olabilir, ya da bunun tersi.

Dr. ÖSTERMARK Evet, öyle görünüyor.

YÜZBAŞI Demek ki, doğan bir çocuğun babası ile benzerliği hiçbir şeyi kanıtlamaz.

Dr. ÖSTERMARK Eee...

YÜZBAŞI Bundan da şu anlaşılıyor: Babalığın kanıtlanması mümkün değildir.

Dr. ÖSTERMARK Ancak...

YÜZBAŞI Siz duldunuz değil mi, çocuğunuz var mı?

Dr. ÖSTERMARK Evet... var.

YÜZBAŞI Sizin bazen baba olarak kendinizi gülünç hissettiğiniz oldu mu? Ben bir babanın çocuğu ile sokakta gezinti yapmasından, ya da ondan "Benim çocuğum," demesinden daha komik bir görüntü düşünemiyorum. Babanın ancak, "Karımın çocuğu," demesi doğru olur. Bulunduğunuz konumda bir yanlışlık olduğunu hiç fark etmediniz mi? Hiç kaygılanmadınız mı; şüphelenmediniz mi demiyorum, bir centilmen olarak sayın eşinizi her tür şüphenin üstünde tutmak isterim.

Dr. ÖSTERMARK Hayır, gerçekten asla böyle bir şey aklıma gelmedi. Bakın Sayın Yüzbaşı, Goethe, "İnsan kendi çocuklarını güven ve inanç duygularıyla kabul etmek zorundadır," der; ben bu kanıdayım.

YÜZBAŞI Kadın söz konusu olduğu zaman insanda güven ve inanç duygusu mu kalır? Doğrusu çok tehlikeli.

Dr. ÖSTERMARK Ama kadından kadına fark vardır.

YÜZBAŞI Yeni araştırmalar yalnızca bir tür kadın olduğunu göstermiştir. Bakın, ben gençliğimde güçlü ve şimdi artık söyleyebilirim, yakışıklı biriydim. Daha sonraları

beni çok düşündüren iki olay başımdan geçti, şimdi onu açıklamak istiyorum. Bir defasında vapurla seyahat ediyordum. Birkaç arkadaşımla vapurun restoranında oturuyorduk. Yanımıza vapurda görevli genç bir kız geldi, tam benim karşıma oturdu ve yaşlı gözlerle nişanlısını kısa bir süre önce bir deniz kazasında kaybettiğini anlatmaya başladı. Hepimiz üzüntülerimizi söyledikten sonra ben bir şampanya ısmarladım. İki kadehten sonra onun ayaklarına dokunmaya başladım, dördüncü kadehten sonra dizlerine kadar çıktım... ve sabah olduğunda artık onu tamamıyla teselli etmiş bulunuyordum.

Dr. ÖSTERMARK Tek bir olay bu. Bir çiçekle bahar gelmez derler.

YÜZBAŞI Şimdi ikincisi geliyor. Bu yazın bir tatil yöresindeydim. Orada çocuklarıyla kalan genç bir kadın vardı; kocası şehirdeymiş. Dindar görünümlü, son derecede sıkı ilkeleri olan bir kadındı; bana ahlakla ilgili nutuklar çekiyordu. Onun çok namuslu bir kadın olduğuna inanmıştım. Okuması için ona ödünç bir iki kitap vermiştim. Ayrılırken kitapları geri verdi. Üç ay kadar sonra kitapların birinin içinde kadının oldukça farklı bir açıklama içeren bir notunu buldum. Masum bir nottu, evli bir kadının, kendisine hiç kur yapmamış yabancı bir erkeğe aşkını açıklaması ne kadar masumsa o kadar masumdu işte. Sonuç: Hiç kimseye asla çok güvenme!

Dr. ÖSTERMARK Ama ne de çok az güvensiz olma!

YÜZBAŞI Hayır, ne çok fazla ne de çok az! Bakın Sayın Doktor, bu kadın o kadar bilinçsiz ve o kadar aşağılık biriydi ki, kocasına, benim ona deli gibi âşık olduğumu söylemiş. Tehlike de tam burda işte, kadınlar kendilerindeki içgüdüsel alçaklığın farkında değiller. Bu hafifletici bir neden, ama yargı kendi kararını yalnızca hafifletir, ancak kararı ortadan kaldırmaz.

Dr. ÖSTERMARK Sayın Yüzbaşı, düşüncelerinizde hastalıklı bir yön var. Buna karşı dikkatli olmalısınız.

YÜZBAŞI 'Hastalıklı' sözünü kullanmamalısınız. Bakın, bütün buhar kazanları manometre 100'ü gösterdiğinde patlar; ama 100 değeri bütün kazanlar için aynı değildir. Anlıyor musunuz? Siz şimdi burada beni gözlemlemek için bulunuyorsunuz. Eğer ben erkek olmasaydım, yakınmaya, şikâyet etmeye hakkım olurdu; hastalığın hikâyesini sanki akıllı biri gibi anlatır ve belki de hastalığın tam teşhisini size açıklardım. Ama ne yazık erkeğim, bu yüzden eski bir Romalı gibi kollarımı göğsümün üzerine çapraz koyabilir ve ölünceye kadar nefesimi tutabilirim. İyi geceler!..

Dr. ÖSTERMARK Sayın Yüzbaşı! Eğer hastaysanız, bana her şeyi anlatmanız sizin erkeklik onurunuza zarar vermez. Her iki tarafı da dinlemek zorundayım.

YÜZBAŞI Yalnız bir tarafı dinlemekle yetindiğinizden şüphe ediyorum.

Dr. ÖSTERMARK Hayır Sayın Yüzbaşı öyle değil. Bilmelisiniz ki, Ibsen'in 'Hortlaklar' adlı oyununda Bayan Alvig'in ölen kocasının cenaze merasimindeki onu öven konuşmasını işittiğimde, "Ölen adama çok yazık olmuş," diye düşünmüştüm.

YÜZBAŞI Adam sağken o lafları ona söyler miydi sanıyorsunuz. Ve sanıyormusunuz ki, ölen kocalardan biri mezarından kalksa ona inanılır? İyi geceler Sayın Doktor. Görüyorsunuz ben sakinim, siz rahat uyuyabilirsiniz.

Dr. ÖSTERMARK İyi geceler! Bu mesele ile uğraşmaktan uzak durabilirim.

YÜZBAŞI Düşman mıyız?

Dr. ÖSTERMARK Asla. Ama ne yazık ki dost da olamıyoruz. İyi geceler. *(Çıkar)*

YÜZBAŞI *(Doktoru arka duvardaki kapıya kadar gidip uğurlar ve sonra yan duvardaki kapıya gider kapıyı bi-*

raz aralayarak) İçeri gel, artık yalnız konuşabiliriz. Orada olduğunu ve bizi dinlediğini biliyorum.

LAURA *(Utanarak girer)*

YÜZBAŞI *(Çalışma masasındaki sandalyeye oturur)* Gerçi geç oldu ama her şeyi konuşmalıyız. Otur!

(Sessizlik)

YÜZBAŞI Bu akşam üstü gelen mektupları almak için postaneye uğradım. Senin hem gelen hem de giden mektuplarıma el koyduğun ortaya çıktı. Bu, yaptığım çalışmalardan beklediğim başarıların gecikmesine yol açtı.

LAURA Bu çalışmaların yüzünden esas mesleğini ihmal ediyordun, senin iyiliğin için yaptım.

YÜZBAŞI Kesinlikle iyi niyet denemez buna. Bu çalışmalarımın bana esas görevimden daha çok saygınlık kazandıracağından emindin. Her şeyden önce sen, benim saygınlık kazanmamı istemiyordun, çünkü o zaman senin değersizliğin ortaya çıkacaktı. Ben de sana gelen mektuplara el koydum.

LAURA Çok asil bir davranış.

YÜZBAŞI Ee, bana yakıştırdığın asil düşünceye uygun bir davranış. Bu mektuplardan, uzun süreden beri bütün yakın arkadaşlarım arasında benim akıl sağlığım hakkında söylentiler yayılmasına çalıştığın anlaşılıyor. Bu çabaların o kadar başarılı olmuş ki, bugün amirimden evdeki aşçımıza kadar herkes, benim aklı başında biri olmadığıma inanmış durumda. Hastalığım ile gelişme şöyle: Sen de biliyorsun, aklımda en ufak bir rahatsızlık yok; hem kendi asli görevimi, hem baba olarak görevlerimi yerine getirebilecek durumdayım. İradem zarar görmediği sürece duygularıma da hâkimim; ama sen benim irademi durmadan o kadar çok kemirdin ki, iradem bir çarkın dişlileri gibi aşınarak sonunda bütün mekanizmayı işlemez hale sokacak. Senin duygularına hitap etmek istemiyorum, çünkü sende duygu diye bir

şey kalmamış, gücün de burdan geliyor zaten. Tam aksine, senin çıkarlarına hitap edeceğim.

LAURA Söyle de öğrenelim.

YÜZBAŞI Sen hareketlerinle beni o kadar şüpheci biri yaptın ki, muhakeme gücüm tümüyle zayıfladı, düşüncelerim de karmakarışık olmak üzere. Böylece beklediğin deliliğim yaklaşmakta; her an da ortaya çıkabilir. Bu durumda bir soruya cevap arayacaksın: Senin çıkarına olacak hangisidir acaba? Benim sağlıklı kalmam mı, yoksa hasta olmam mı? Düşün bir bakalım! Eğer aklım iflas ederse, ordudaki işimi kaybederim ve siz zorda kalırsınız. Ölürsem eğer hayat sigortama ait toptan para alırsınız. Ama hayatıma kendim son verirsem, hiçbir şey alamazsınız. O halde hayatta kalmam senin için en kârlı olandır.

LAURA Bu bir tuzak olmasın?

YÜZBAŞI Evet öyle! Bu sana bağlı, bundan kurtulmak da mümkün, içine kafanı sokmak da...

LAURA Kendini öldürmenden söz ettin. Bunu yapamazsın sen!

YÜZBAŞI Emin misin? Bir insanın hiçbir şeyi ve kimsesi kalmamışsa, yaşayabileceğine inanıyor musun? Ne için yaşasın?

LAURA Demek yenilgiyi kabul ediyorsun?

YÜZBAŞI Hayır, barış öneriyorum.

LARA Şartları nasıl olacak?

YÜZBAŞI Aklımı bana bırak. Beni şüphelerden kurtar; ben de kavgadan vazgeçeyim.

LAURA Hangi şüphelerden?

YÜZBAŞI Bertha'nın doğuşuna ait...

LAURA O konuda şüphen mi var?

YÜZBAŞI Evet var, bu şüpheyi de sen uyandırdın.

LAURA Ben mi?

YÜZBAŞI Bir zehir gibi bunları kulağıma akıtan sensin.

Şartlar da büyüttü bu şüpheleri. Belirsizlikten kurtar beni. Bana açık söyle: Doğrusu bu de, o zaman seni şimdiden affedeyim.

LAURA İşlemediğim bir suçu neden üzerime alayım.

YÜZBAŞI Benim ihanet etmeyeceğimi gerçekten bildiğine göre bunun ne önemi var? Bir erkeğin kendi kabahatini başkalarına yayabileceğini mi sanıyorsun?

LAURA Doğru değil desem inanmayacaksın, doğru desem bu sefer inanacaksın. Yani doğru olmasını arzu ediyorsun.

YÜZBAŞI Garip ama evet; birinci varsayım belki işpat edilemez, ama ikincisi...

LAURA Şüphelenmen için bir neden var mı peki?

YÜZBAŞI Hem evet, hem hayır.

LAURA Kanaatıma göre benim suçlu olduğumu söyleyerek benden kurtulmak ve çocuğa tek başına sahip olmak istiyorsun. Ama tuzağa düşüremeyeksin beni.

YÜZBAŞI Senin suçlu olduğundan emin olsam, başka birinin çocuğunu kabul edeceğimi mi sanıyorsun?

LAURA Hayır, kabul etmeyeceğinden eminim. Bu yüzden biraz önce bana, "Şimdiden seni bağışlıyorum," dediğinde yalan söylediğini anlamıştım.

YÜZBAŞI *(Ayağa kalkar)* Laura, beni ve aklımı korumalısın! Ne söylediğimi anlamıyorsun Eğer çocuk benden değilse, benim onun üzerinde hiçbir hakkım olamaz, olmasını da istemem. Senin istediğin de bu zaten. Öyle değil mi? Ancak sen daha fazlasını istiyorsun. Benden her ikinize de bakmamı, ama çocuk üzerinde senin yetki sahibi olmanı mı istiyorsun?

LAURA Tam yetki, evet. Bu ölüm kalım savaşı yetki sahibi olmak için değil mi zaten?

YÜZBAŞI Başka bir dünya inancı taşımadığımdan, benim için bu çocuk ölümümden sonra benim hayatımın devamı olacaktı. Belki bu, gerçekler dünyasında karşılığı

olan tek ölümsüzlük kavramı. Onu benden alırsan, benim hayatım parçalanır.

LAURA Biz daha önceden niçin ayrılmadık?

YÜZBAŞI Çocuk bizi bağlıyordu. Ama bu bağ gittikçe kelepçe halini aldı. Bu nasıl oldu? Nasıl? Daha önce bunu hiç düşünmemiştim. Ancak şimdi suçlayan ve belki de ayıplayan anılar ortaya çıkıyor. İki yıdır evliydik ve çocuğumuz olmamıştı. Niçin olmadığını en iyi sen bilirsin. Ben hastaydım, ölümcül derecede hastaydım. Ateşimin düştüğü bir sırada dışarda salondan gelen bir ses işittim. Avukatla ikiniz, o zaman henüz benim üzerimde olan mal varlığımdan konuşuyordunuz. Avukat, çocuğumuz olmadığından sana hiç miras düşmeyeceğini açıklıyordu; ardından hamile olup olmadığını sordu sana. Senin cevabını işitemedim. İyileştim ve bir çocuğumuz oldu. Babası kimdi peki?

LAURA Sen.

YÜZBAŞI Hayır, ben değilim. Şimdi ortalıkta duyulmaya başlayan bir suç gömülü burda. Cehennemlik bir suç! Siz kadınlar, merhamet gösterip zenci köleleri özgür bıraktınız, ama biz beyaz erkekleri kendinizin esiri yaptınız. Bir köle gibi çalışıp durdum bütün ömrümce, senin için, çocuğun için, annen için, hizmetçilerin için... Mesleğimde yükselmekten, kariyer yapmaktan bile vazgeçtim; sizin uğrunuza sıkıntılar, uykusuzluklar çektim, hakaretlere acılara katlandım, bu yüzden saçlarım ağardı; sen sorunsuz bir hayat yaşayasın diye yaptım bütün bunları; ayrıca da yaşlandığında kızının mutluluğunu göresin diye... Bütün bunlardan hiçbir zaman yakınmadım, çünkü çocuğun babasının ben olduğuma inanıyordum o zamanlar. Şimdi görünen o ki, düpedüz bir hırsızlık, en aşağılık bir esaret bu bana reva görülen! On yedi yıl boyunca cezalı gibi yaşadım, oysa hiç suçum yoktu. Bunu bana şimdi nasıl tazmin

edebilirsin?

LAURA Bak şimdi gerçekten delirdin sen!

YÜZBAŞI *(Otururak)* Onu istiyorsun, umuyorsun değil mi? Suçunu gizlemek için nasıl gayret sarf ettiğini görüyordum. Derdinin ne olduğunu anlamadığım için sana acıyordum da. Çoğu kez çektiğin vicdan azabını yatıştırmaya çalıştım, hastalıklı düşüncelerden seni kurtarabileceğime inanıyordum. Uyurkan bağırdığını işitiyor, ama ne sayıkladığına kulak vermek istemiyordum. Evet, şimdi hatırlıyorum, Bertha'nın doğduğu geceden kısa bir süre önce, sabaha karşı saat iki üç civarında, daha yatmamıştım, kitap okuyordum. Sen birden, sanki biri seni boğmak istiyormuş gibi, "Gelme! Gelme!" diye bağırmaya başladın. Duvara vurdum, çünkü daha fazlasını işitmek istemiyordum. Uzun süreden beri bazı şüphelerim vardı, ancak onların doğrulanmasını işitmeye de cesaret edemedim. Bu acılara senin için katlandım. Peki sen benim için ne yapmak istedin bugüne kadar?

LAURA Ne yapabilirim? Tanrı ve tüm kutsal şeyler adına yemin ederim ki, Bertha'nın babası sensin.

YÜZBAŞI Neye yarar bu şimdi? Daha önceleri, bir anne çocuğu için her türlü suçu işleyebilir ve buna mecburdur diyen sen değil misin? Rica ediyorum senden, kaybettiklerinin hatırı için yalvarıyorum sana, acılarına son vermek için öldürülen ağır bir yaralı gibi yalvarıyorum sana, ne olursun doğru olanı söyle, hepsini olduğu gibi söyle bana! Zavallı aciz bir çocuk gibiyim, görmüyor musun? Annesine sızlayıp yakınan bir çocuk gibiyim, duymuyor musun? Bir erkek olduğumu, sözüme insanların hayvanların itaate mecbur olduğu bir asker olduğumu unutmak istemez misin? Bir hasta gibi yalnızca merhamet dileniyorum senden. Aldığım bütün liyakat nişanlarını bırakıyorum ve yalnızca ha-

yatım için aman diliyorum.

LAURA *(Kocasına yaklaşır ve elini onun alnına koyar)* Ne! Ağlıyorsun ha? Sen... koskoca bir erkek...

YÜZBAŞI Evet, ağlıyorum, erkek olduğum halde... Erkeğin gözleri yok mu? Elleri, organları, duyuları, istekleri, tutkuları yok mu?.. Kadınların yedikleri gıdaları yiyip yaşamıyor mu? Aynı silahlarla yaralanmıyor mu, kış mevsiminde aynı şekilde üşümüyor mu, yazın aynı şekilde sıcaktan bunalmıyor mu? –Bir yerimize bir şey batırsanız kanamaz mı? –Bizi gıdıklasanız gülmez miyiz? –Neden bir erkeğin şikâyete hakkı olmasın, bir asker neden ağlamasın? –Erkekçe olmadığından mı? Peki niçin erkekçe değil?

LAURA Öyleyse ağla çocuğum, ağla; annen yeniden yanında! Hatırlamaya çalış, başlangıçta senin hayatına aynen ikinci annen gibi girmiştim. Güçlü kuvvetli bedeninde ruhun eksikti; dünyaya erken gelmiş dev bir çocuktun adeta, kimbilir belki de istenmeden olmuş bir çocuktun.

YÜZBAŞI Evet, bak bu doğru. Annemle babam beni istemeden yapmışlar; bu yüzden de iradesiz biri olarak doğmuşum. Ancak seninle birlikte olduktan sonra büyümemi tamamladım gibi gelmiştir bana. Bunun için de hükmedebilen hep sen oldun. Kışlada birliklere ben emrederken, evde hep sana itaat ettim; senin yanında büyüdüm, yüksek yetenekli biri olarak seni izledim ve bilinçsiz bir çocuk gibi hep senin sözünü dinledim.

LAURA Evet, o zaman öyleydi; seni çocuğum gibi seviyordum. Ama her defasında senin içinden gelen bu duyguların değişip de bir sevgili olarak bana yaklaştığında benim nasıl utandığımı biliyorsun, olanları görüyordun; senin kucaklaman bana sevinç verirken, bunu vicdan azabım izliyordu, utancımı kanımda hissediyordum adeta. Anne, sevgili olmuştu! Of!!!

YÜZBAŞI Görüyordum, ama anlamıyordum. Erkekliğimi

aşağıladığını gözlüyor ve erkek gibi davranıp seni kadın olarak kazanmak istiyordum.

LAURA Evet, senin yanılgın da buydu işte. Kadın, anne olarak dostundu, oysa karın olarak düşmanındı; bu, sevgi ile cinsellik arasındaki mücadeleydi. Benim sana teslim olduğumu sanma; sana teslim olmadım, aksine istediğim ne varsa aldım. Ama sen bir üstünlüğe sahiptin, öyle hissediyordum ve sen bunu anlamalıydın, öyle istiyordum.

YÜZBAŞI Üstünlüğe hep sen sahiptin. Uyanıkken beni hipnotize ediyordun, duyamıyor, göremiyordum, yalnızca sana itaat ediyordum. Bana çiğ bir patates verip bunun bir şeftali olduğuna beni inandırabilirdin. Aptalca düşüncelerini bana yaratıcı buluşların olarak göstermeyi başarabilirdin. Bana suç işletebilirdin, evet yüz kızartıcı işler yapmaya ayartabilirdin beni. Anlama kapasiten zayıftı, ama yine de benim tavsiyelerimi dinlemek yerine kendi kafana göre hareket ediyordun. Ne var ki sonra uyanıp aklım başıma gelince, onurumun çiğnendiğini fark ettim. Bunu, her şeyi göze alarak, cesurca bir girişimde bulunup büyük bir eylemle geri almak istedim. Gönüllü olarak savaşa gitmeyi düşündüm, ancak mümkün olmadı. İşte o zaman tamamen bilime yöneldim. Şimdi bunun sonuçlarını almak için elimi uzatmak istediğimde, kolumu kesiyorsun. Artık onurunu kaybetmiş biriyim, yaşamımı böyle sürdüremem, çünkü bir erkek onuru olmadan yaşayamaz.

LAURA Peki kadın?

YÜZBAŞI Evet yaşar, çünkü kadının çocukları var; erkeğinse yok. Ama biz ve diğer insanlar, çocuklar gibi bilinçsizce yaşadık; hayaller, idealler ve yanılsamalarla doyum sağladık; sonra uyandık. Olan olmuştu, ama ayaklarımız yatağımızın baş ucunda uyandık; bizi uyandıransa bir uyurgezerdi. Kadınlar yaşlanınca, ka-

dınlıkları bittiğinde, çene altlarında sakal çıkar; ancak erkekler yaşlanıp da erkeklikleri bittiğinde ne olur bilmek istiyorum. Horoz sesi çıkaranlar tam horoz değillerdi, kısırdılar; onların ötüşlerine cevap verenlerse henüz tavuk haline gelmemiş piliçlerdi. Üstümüze güneş ışığı düşmesi gerekirken, kendimizi ay ışığı altında harabeler arasında otururken bulduk, tıpkı o eski güzel çağlardaki gibi... Yalnızca azgın rüyalarla dolu kısa bir sabah uykusuydu; ayıltmıyordu bizi.

LAURA Biliyor musun, sen şair olmalıymışsın.

YÜZBAŞI Belki de...

LAURA Uykum geldi benim. Böyle fantastik hikâyelerin varsa, onları yarına sakla.

YÜZBAŞI Gerçekle ilgili bir söz yalnızca: Benden nefret ediyor musun?

LAURA Evet, zaman zaman... Özellikle erkekliğe kalkıştığında.

YÜZBAŞI Irkçı bir nefret gibi bir şey o halde. Maymundan geldiğimiz doğruysa eğer, en azından iki farklı maymun ırkından gelmiş olmalıyız. Kadın erkek olarak birbirimize hiç benzemiyoruz çünkü.

LAURA Bütün bunlarla ne demek istiyorsun peki?

YÜZBAŞI Bu kavgada ikimizden birinin yenik düşmesinin gerektiğini söylemek istiyorum.

LAURA Peki hangimiz yenik düşecek?

YÜZBAŞI Zayıf olan taraf tabii ki...

LAURA Güçlü olan mı haklı olacak yani?

YÜZBAŞI Daima, üstünlük onda ya.

LAURA O halde ben haklıyım.

YÜZBAŞI Senin üstünlüğün nerde peki?

LAURA Yarın seni vesayet altına aldırdığımda olacak.

YÜZBAŞI Vesayet altına mı dedin?

LAURA Evet ya. O zaman çocuğumu, senin görüşlerine aldırmadan istediğim gibi yetiştireceğim.

YÜZBAŞI Ben olmadığımda onun eğitim masraflarını kim karşılayacak?

LAURA Senin emekli maaşın.

YÜZBAŞI *(Tehditkâr bir tavırla onun üzerine yürür)* Beni nasıl vesayet altına aldırabilirsin?

LAURA *(Bir mektup göstererek)* Bu mektupla... Vesayet Mahkemesi'nin aldığı kararın sureti bu elimdeki.

YÜZBAŞI Kimin mektubu?

LAURA *(Soldaki kapıya yavaş yavaş geri çekilerek)* Senin mektubun! Akıl hastası olduğunu doktora kendin yazdığın mektup işte.

YÜZBAŞI *(Şaşkın, sessizce ona bakar)*

LAURA Böylece onun geçimini sağlayarak gerekli babalık görevini yerine getirmiş bulunuyorsun. Bundan sonra sana ihtiyaç kalmadı, gitmelisin. Aklımın aynen irademkadar kuvvetli olduğunu görüp anladın, bunu oldum olası kabul etmek istemediğinden, gitmelisin artık burdan.

YÜZBAŞI *(Masaya doğru gider, yanan bir lambayı kavrar ve Laura'nın suratına doğru fırlatır, o sırada Laura odadan kaçıp çıkar)*

İkinci Perde Sonu

ÜÇÜNCÜ PERDE

Önceki aynı dekor. Masanın üzerinde başka bir lamba vardır. Kâğıt kaplı kapının önüne bir sandalye konmuştur. Laura ve Margret odadadır.

LAURA Anahtarları aldın mı ondan?

MARGRET Almak mı? Hayır, Tanrı yardımcımız olsun! Nöjd elbiselerini fırçalamak için dışarı çıkarmıştı, o arada elbisenin cebinden aldım.

LAURA Demek bugün Nöjd'ün çalışma günü.

MARGRET Evet, öyle.

LAURA Ver anahtarları bana!

MARGRET Buyrun, ama bu adeta hırsızlık gibi oldu. Yukarda adımlarını işitiyor musun? Bir aşağı bir yukarı! Bir aşağı bir yukarı!

LAURA Kapı iyice kapalı mı?

MARGRET Evet, evet. Kapı iyice kapalı.

LAURA *(Çalışma masasını açar, oturur)* Kendini toparla Margret! Kendimizi korumak için sakin olmak zorundayız. *(Odanın kapısı vurulur)* Kim var orda?

MARGRET *(Koridora açılan kapıyı açar)* Nöjd'müş.

LAURA İçeri gelsin!

NÖJD *(Girer)* Albay'dan bir mektup var.

LAURA Ver! *(Okur)* Ooo! Nöjd, bütün silahlardaki ve çantasındaki mermileri çıkarıp aldın mı?

NÖJD Tabii! Emrettiğiniz gibi.

LAURA Albay'a cevap yazana kadar sen dışarıda bekle! *(Nöjd çıkar)*

MARGRET Bakın dinleyin! Acaba yukarda yalnız başına ne yapıyor?

LAURA Sus, yazıyorum.

(Bir testere sesi işitilir)

MARGRET *(Alçak sesle, kendi kendine)* Tanrı yardımcımız olsun! Bunun sonu neye varacak?

LAURA Tamam! Şunu Nöjd'e ver! Annemin bütün bu olanlardan hiç haberi olmayacak! Anladın mı!

(Margret çıkar)

LAURA *(Masanın çekmecelerini açar ve birtakım kâğıtlar çıkarır. Bu arada arka duvardaki kapıdan Rahip girer)*

RAHİP *(Laura'yı selamlar. Sonra bir sandalye çeker ve çalışma masasının yanına oturur.)* İyi akşamlar kardeşim! Bütün gün boyunca dışarıdaydım... Şimdi geldim eve... Burada kötü şeyler olmuş galiba.

LAURA Evet ağabey. Böyle bir gece ve böyle bir gün hiç yaşamamıştım.

RAHİP Ne ise, görüyorum ki sana zarar verecek hiçbir şey olmamış.

LAURA Çok şükür bana bir şey olmadı, ancak neler olabilirdi bir düşün!

RAHİP Peki bana anlat bakayım, bu iş nasıl başladı? Bir yığın çeşitli söylenti işittim de...

LAURA Onun o saçma kuruntusu ile başladı; Bertha'nın babası değilmiş, yanan lambayı suratıma fırlatmasıyla da son buldu.

RAHİP Korkunç bir şey bu! Evet tam anlamıyla bir delilik! Peki şimdi ne yapılmalı?

LAURA Yeni taşkınlıklar yapmasına engel olmaya çalışmalıyız. Doktor hastaneden bir deli gömleği istetti. Bu arada Albay'a haber yolladım; şimdi maddi durumumuz hakkında bilgi edinmeye çalışıyorum, her şeyi ihmal edip bırakmış.

RAHİP Çok üzücü bir durum, ancak böyle bir şeyleri hep bekliyordum. Ateşle su yan yana... kötü bir son olacağı kesindi... Çekmecedeki ne öyle?

LAURA *(Çekmeden çıkararak)* Bak şuna, her şeyi burda

saklamış.

RAHİP *(Çekmeceyi karıştırır)* Aman Tanrım... Senin oyuncak bebeğin ve vaftiz başlığın! Bertha'nın çıngırağı! Senin mektupların! Ve de madalyon!.. *(Gözyaşlarını siler)* Seni çok sevmiş Laura. Ben böyle bir şey hiç yapmazdım doğrusu.

LAURA Önceleri sevdiğini sanıyorum, ancak zaman her şeyi öyle çok değiştiriyor ki...

RAHİP Bu büyük kâğıt da ne? –Aaa, bir mezar yeri tapusu – Eee, mezar yeri deliler evinden daha iyidir – Laura, ne dersin, bu işte senin hiç suçun yok mu?

LAURA Benim mi? Biri delirmişse, ben bunda nasıl olur da suçlu olabilirim?

RAHİP Evet, evet... Daha fazla bir şey söylemek istemiyorum. Kan sudan daha güçlüdür.

LAURA Bu ne demek oluyor şimdi?

RAHİP *(Ona dikkatle bakarak)* Dinle bak!

LAURA Ne var?

RAHİP İyi dinle! Kızının yetişmesinde tek yetkili olmak çok arzu ettiğin bir şeydi, bunu inkâr edemezsin.

LAURA Anlamadım.

RAHİP Sana hayranım Laura!

LAURA Bana, öyle mi?

RAHİP Bu özgür düşünceli adama vasi olacağım demek... Biliyor musun, bizim için o hep tarlamızdaki yabani bir ot gibiydi.

LAURA *(Kısa, belirsiz bir gülümsemeden sonra tekrar ciddileşir)* Bunu bana, onun karısına söylemeye cesaret ediyorsun ha?

RAHİP Sen çok güçlü birisin Laura! İnanılmayacak kadar güçlüsün! Kapana kapılmış bir tilki gibisin. Yakalanmak yerine kendi bacağını koparak yemeyi tercih edersin. Ustalaşmış bir hırsız gibi: Hiç suç ortağı istemezsin yanına. Bir kere de olsa kendi vicdanını bile istemezsin.

Aynaya bir baksana kendine! Bakamazsın!

LAURA Aynaya asla ihtiyacım yok benim!

RAHİP Tabii, cesaret edemezsin ki. Elini göster bakayım! Bir damla bile kan izi yok! O sinsi zehirden de iz miz yok elinde. Kanunların ulaşması mümkün olmayan küçücük masum bir cinayet... Bilmeden işlenmiş bir suç... Bilmeden mi acaba? Mükemmel bir düzmece oysa! Yukarda onun çalıştığını duyuyor musun? Dikkat et! Eğer bu adam özgürlüğüne kavuşursa, iki kalas arasına koyup testere ile keser seni.

LAURA Ne biçim konuşuyorsun, vicdanın rahat değil herhalde. Yapabilirsen eğer, suçla beni.

RAHİP Bunu yapamam.

LAURA Gördün mü, suçlayamıyorsun; o halde benim bir suçum yok bu işte. Sen vasisi olduğun insan için kaygılan, ben kendi işimi yürütürüm. Aa, doktor da geldi. *(Dr. Östermark girer)* Hoş geldiniz Sayın Doktor. Bana yardım edecektiniz, değil mi? Ama ne yazık ki yapacak fazla bir şey kalmadı. Yukarda nasıl dolaşıyor duyuyor musunuz? Şimdi ikna oldunuz mu?

Dr. ÖSTERMARK Bir şiddet eylemi olduğuna inanıyorum; ancak şimdi bu eylemi, bir öfke patlaması olarak mı ya da bir akıl hastalığı belirtisi olarak mı görmek gerekir?

RAHİP Hadi bu yaptığını aşırı bir hareket olarak görsek bile, onun bazı saplantıları olduğunu siz de teslim ediyorsunuzdur herhalde.

Dr. ÖSTERMARK Ona bakılırsa, sizin de birtakım sabit görüşlere sahip olduğunuzu sanırım.

RAHİP Ancak benim sağlam temelli görüşlerim kutsal konularda...

Dr. ÖSTERMARK Görüşleri bırakalım şimdi! Sayın bayan, kocanızın suçlu görülüp hapse atılması, ya da bir akıl hastası olarak akıl hastanesine yatırılması tamamen size bağlı. Sayın Yüzbaşı'nın bu davranışı hakkında siz

ne düşünüyorsunuz?

LAURA Bu sorunuza şimdi hemen cevap veremem.

Dr. ÖSTERMARK Demek ki, ailenizi ilgilendiren en yararlı şeyin ne olacağı hakkında sağlam temelli bir görüşünüz bulunmuyor. Siz ne düşünüyorsunuz Sayın Rahip?

RAHİP Evet... şey... bu konuda bir şey söylenemez; her iki hal de skandala yol açacaktır.

LAURA Şiddet kullandı diye ceza alırsa, bunu daha sonra tekrar yapabilir.

Dr. ÖSTERMARK Hapse atılırsa kısa sürede tekrar özgür kalır. O halde, akıl hastası olarak tedavi görmesinin her iki taraf için de yararlı olacağı sonucuna varıyoruz. Dadı nerde acaba?

LAURA Ne var?

Dr. ÖSTERMARK Hastamıza deli gömleğini dadısı giydirmeli. Ancak hemen değil, ben hastayla konuşacağım, o arada ona işaret eder etmez hemen yapmalı bu işi. Gömleği getirttim... dışarıda. *(Odadan çıkar, elinde büyük bir paketle hemen geri döner)* Lütfen şimdi Dadı'yı çağırınız.

(Laura zili çalar.)

RAHİP Çok kötü! Çok kötü!

(Margret girer)

Dr. ÖSTERMARK *(Deli gömleğini paketten çıkarak Margret'e)* Burda! Bakın! Yüzbaşı'nın şiddetli bir saldırısını önlemek için, ben işaret ettiğimde, bu gömleği arkasından hemen ona giydirmelisin. Gördüğün gibi bunun kolları oldukça uzun, onun hareketlerine mani olmak için bu kolları arkadan bağlayacaksın. Burada iki kayışı da tokalarıyla hemen yakınındaki bir sandalye veya kanepenin koluna bağlayacaksın. Yapabilecek misin?

MARGRET Hayır Doktor! Bunu yapamam, ben bunu yapamam!

LAURA Bizzat siz niye yapmıyorsunuz Sayın Doktor?

Dr. ÖSTERMARK Hasta bana hiç güvenmiyor da ondan. Siz hanımefendi, bu işe en uygunu sizsiniz, ancak korkarım o size de güvenmiyor.

LAURA *(Reddeden bir tavır takınır)*

Dr. ÖSTERMARK Belki de siz Sayın Rahip...

RAHİP Hayır, beni mazur görün!

(Nöjd girer)

LAURA Mektubu yerine verdin mi?

NÖJD İsteğiniz yerine getirildi hanımefendi.

Dr. ÖSTERMARK Aaa sen mi geldin Nöjd! Buradaki durumdan haberin vardır herhalde; Sayın Yüzbaşı'nın ruhsal bir sorunu olduğunu biliyorsundur. Şimdi bize burda onun tedavisi için yardım etmelisin.

NÖJD Yüzbaşım için yapılacak her şeyi yapmaya hazır olduğumu kendisi bilir efendim.

Dr. ÖSTERMARK Bu gömleği ona şimdi burada giydirmek zorundasın.

MARGRET Hayır, Nöjd ona dokunamaz! Onu hırpalayamaz! Ben seve seve yaparım, yavaş yavaş, uslu uslu... Yalnız Nöjd dışarıda beklesin, eğer ihtiyaç duyarsam yardıma çağırırım onu. Evet öyle yapmalıyız.

(Kapı vurulur)

Dr. ÖSTERMARK Geldi! *(Margret'e)* Gömleği sandalyenin üzerine bırak; şalını onun üstüne koy. Hadi hepiniz hemen çıkın dışarı; Sayın Rahip ile onu birlikte karşılarız, kapı ancak bir kaç dakika daha dayanabilir, hemen çıkın dışarı.

MARGRET *(Çıkarken)* Tanrı yardımcımız olsun!

(Laura çalışma masasını kapatır ve sonra soldan çıkarken Nöjd de ortadaki kapıdan çıkar. Kâğıt kaplı kapı öyle şiddetle açılır ki kilidi yerinden çıkar ve sandalye devrilir. Yüzbaşı ellerinde bir yığın kitapla kapıdan girer.)

YÜZBAŞI *(Kitapları masanın üzerine koyarken)* İşte bütün

her şey burda, bu kitaplarda! Odyssee'nin Birinci Bölümün 215.nci satırında Telemach Athene'ye şöyle söylüyor: "Annem, babamın Odysseus olduğumu söylüyor. Ben kendisini tanımıyorum. Hiç kimse babasının kim olduğunu kanıtlayamaz." Bakın, Telemach, kadınların en namuslusu olan Penelope için bile bu şüpheyi taşıyor. Peki şimdi buna gelelim. Peygamber Hezekiel[1] diyor ki: "Bakın bu benim babam, dedi aptal adam. Oysa kim bilebilir, hangi erkeğin tohumundan ortaya çıktığını?" Her şey apaçık! Bakın ne var bende? Merslekow'un yazmış olduğu "Rus Edebiyatı Tarihi." Onda, "Rusların en büyük şairi Alexander Puşkin, düelloda göğsünden aldığı kurşun yarasından daha çok, karısının sadakatsizliğiyle yaygınlaşan dedikoduların acısından öldü. Ölüm döşeğinde karısının masum olduğuna yemin etmiştir," yazıyor. Eşek! Eşek! Bunun için nasıl olur da yemin edebildi? Kitaplarımdan okuyacaklarımı dinleyin şimdi. *(Rahip ve Doktor'a gözlerini diker)* Bakın şuna; Jonas (Yunus) Hazretleri sen buradasın demek! Ve sen Bay Doktor, tabii sen de! İrlandalı erkeklerin karılarının suratına yanan lamba fırlatıp attıklarından şikâyet eden bir İngiliz hanımına nasıl cevap verdiğimi işittiniz mi hiç? "Tanrım ne kadınlar!" demiştim. Hanım peltek konuşmasıyla, "Kadınlar mı?" demişti. "Elbette onlar," diye cevap verdim. İş çığırından çıktığında, karısını seven ve ona tapan bir erkek yanan bir lambayı alıp karısının suratına fırlatmışsa, işte o zaman iyice bilinmeli ki...

RAHİP Ne bilinmeli?

YÜZBAŞI Hiçbir şey. Hiçbir şey asla bilinmez, yalnızca inanılır, değil mi Jonas Hazretleri? İnanılır ve sonra huzura kavuşulur. Evet huzura... Hayır, hayır, inanma

1. Hezekiel: Yahudilerin peygamberlerinden. İÖ. 592'de kendisine verilmiştir. Eski Ahit'te kendi adını taşıyan kitabın bir bölümünün yazarıdır.

yüzünden insanın aksine huzursuz olabileceğini, çok iyi biliyorum ben. Bunu biliyorum.

Dr. ÖSTERMARK Sayın Yüzbaşı!

YÜZBAŞI Susun! Sizinle konuşmak istemiyorum. İçerdeki gevezelikleri bana telefonla aktarır gibi konuşmanızı dinlemek istemiyorum. Orada içerdekileri... Anlıyorsunuz tabii! Dinle beni Jonas Hazretleri! Sen kendi çocuğunun babası olduğuna inanıyor musun? Hatırladığıma göre bir zamanlar sizin evde zarif, yakışıklı bir özel öğretmen kalıyordu. Bu yüzden bazı dedikodular olmuştu.

RAHİP Adolf! Dikkatli ol!

YÜZBAŞI Peruğunun altını bir yokla, bak bakalım kafanda iki çıkıntı hissedecek misin! Aman Tanrım, ben tahmin ediyorum, onun benzi atıyor! Evet, evet! Elbette dedikodu bunlar, ama sevgili Tanrım ne de çok dedikodu yapıyor bu insanlar. Ah ah, ne kadar gülünç birer soytarıyız biz evli erkekler... Öyle değil mi Sayın Doktor? Peki, sizin eşinizle paylaştığınız yatak neler anlatır dersiniz? Sizin evinizde de bir teğmen kalmamış mıydı, ha? Durun bakayım, tahmin edeyim. Adı neydi... *(Doktor'un kulağına bir şeyler fısıldar)* Bakın hele, bunun da benzi attı hemen! Kızmaya gerek yok canım! Karınız ölü, toprak altında nasıl olsa; ve de olmuş bir şey, olmamış duruma getirilemez hiçbir zaman. Vaktiyle tanımıştım o teğmeni, şimdi kendisi... bana bakın Doktor... hayır tam gözlerimin içine bakın. Şimdilerde süvari binbaşısı o teğmen... Aman Tanrım, eminim onun da boynuzları vardır şimdi.

Dr. ÖSTERMARK *(Üzüntülü)* Sayın Yüzbaşı, başka şeylerden konuşmak istemez misiniz?

YÜZBAŞI Şuna bakın! Ben boynuzlanmaktan söz açıyorum, o başka konularda konuşmak istiyor.

RAHİP Bak dostum, bir bunalım içinde olduğunu sen de

biliyorsun sanırım.

YÜZBAŞI Evet, çok iyi biliyorum. Sizin o başarılı beyinlerinizi bir süre etkim altında tutmam mümkün olabilseydi, ben de sizi hemen bir yere kapatabilirdim. Ben deliyim; ancak nasıl oldu bu? Bu sizi hiç ilgilendirmiyor; hiç kimseyi de ilgilendirmiyor! Şimdi başka şeylerden söz açmak ister misiniz?

(Masanın üzerindeki fotoğraf albümünü alır)

Tanrım! Bu benim çocuğum! Benim mi acaba? Evet bunu tam olarak bilemeyiz ki! Biz çocuklarımızın bizden olduğuna emin olabilmek için, ne yapmalıyız biliyor musunuz? Toplum tarafından kabul görmek için önce nikâh kıymalı. Sonra hemen ayrılmalı ve iki sevgili gibi yaşamalı. Doğacak çocuğu da evlat edinmeli. Böylece en azından çocuğun evlatlık olduğu bilinebilir herkesçe. Doğrusu bu değil mi? Ancak, siz benim gelecekteki yaşamımı elimden aldığınız, bundan sonra artık hiçbir şeyin bana yardımı dokunamaz. Uğrunda yaşama mücadelesi vereceğim hiçbir şeyim kalmadıktan sonra bilgi, bilim, felsefe neye yarar? Onursuz bir hayatın ne anlamı olur? Sağ kolumu, beynimin ve omurgamın yarısını başka bir ağacın gövdesine aşılamıştım; birlikte büyüyüp gelişirler ve kusursuz, mükemmel bir ağaç haline gelirler diye düşünmüştüm; ama ne oldu, biri bıçakla gelip aşı yerinin dibinden kesti attı. Ve şimdi yarım bir ağacım ben; ama diğer yarı, benim kolum ve yarım beynimle büyümekte, ben ise bu arada sararıp solmakta ve yavaş yavaş ölmekteyim. Çünkü feda edip verdiğim en iyi parçamdı. Artık ölmek istiyorum. Ne istiyorsanız yapın bana! Bundan sonra yokum artık...

(Doktor, Rahip ile fısıldaşır. Sonra ikisi birlikte yan odaya geçerler. Kısa bir süre sonra Bertha girer. Yüzbaşı yığılır gibi masadaki bir sandalyeye oturur.)

BERTHA *(Onun yanına giderek)* Hasta mısın babacığım?

YÜZBAŞI *(Bitkin ona bakar)* Ben mi?

BERTHA Baba sen ne yapmışsın, biliyor musun? Yanan lambayı anneme fırlatmışsın, biliyor musun?

YÜZBAŞI Ben mi?

BERTHA Evet, sen yapmışsın. Düşünsene ya onu yaralasaydı!

YÜZBAŞI Ne olurdu sanki?

BERTHA Böyle konuşabiliyorsan eğer, artık benim babam değilsin.

YÜZBAŞI Sen ne söylüyorsun? Baban değil miyim? Nerden biliyorsun bunu? Kim söyledi bunu sana? Peki baban kimmiş senin? Kim?

BERTHA En azından sen değilsin.

YÜZBAŞI Demek öyle ha, ben değilim! Kim peki? Kim? Görünen o ki biri iyice doldurmuş seni! Kim yaptı bunu? Bunu da mı yaşayacaktım Tanrım, çocuğum geliyor ve yüzüme karşı, sen benim babam değilsin diyor. Yalnız, bunu söyleyerek annene hakaret ettiğini fark etmiyor musun? Eğer gerçek öyleyse, bunun onun için bir büyük ayıp olacağını anlamıyor musun?

BERTHA Annem için kötü konuşma, anladın mı!

YÜZBAŞI Tabii onun tarafındansın, hepiniz bana karşı birlik olmuşsunuz! Eskiden beri bu böyle zaten!

BERTHA Baba!

YÜZBAŞI Bu kelimeyi ağzına alma bir daha!

BERTHA Baba! Baba!

YÜZBAŞI *(Onu kendine doğru çeker)* Bertha, sevgili güzel kızım, sen benim çocuğumsun! Evet! Evet! Başka türlü olamaz! Böyle bu! Öbürleri hep hastalıklı düşüncelerdi. Rüzgârla gelen veba gibi... Bana bak, bak da gözlerinde kendi ruhumu göreyim. Ama onun ruhunu da görüyorum! İki ruhun var senin; biriyle beni seviyor öbürüyle benden nefret ediyorsun. Yalnızca beni sevmelisin. Se-

nin tek bir ruhun olmalı, yoksa asla huzura kavuşamazsın; ben de kavuşamam. Senin tek bir düşüncen olmalı, bu da benim düşüncemin bir ürünü olmalı; tek bir iraden olmalı, benim irademin aynı olmalı.

BERTHA Böyle olsun istemiyorum. Kendim olmak istiyorum.

YÜZBAŞI Bunu yapamazsın. Bak, ben bir yamyam oldum; seni yemek istiyorum. Annen beni yemek istedi, ama beceremedi. Ben çocuklarını yiyen Roma Tanrısı Satürnus'um. Ona çocuklarını yemezse ilerde onların kendisini yiyeceği bildirilmişti. Ye, yoksa yenirsin! İşte mesele bu! Eğer ben seni şimdi yemezsem, sonra sen beni yersin; bak şimdiden dişlerini gösterdin bile... Korkma sevgili yavrum, sana bir şey yapmayacağım *(Silahlara doğru gider, oradan bir tabanca alır)*

BERTHA *(Yandaki odanın kapısına doğru koşmaya yeltenirken)* Anne, imdat! Yetişin, beni öldürmek istiyor! *(Margret yandaki odadan gelir)*

MARGRET Adolf, ne oluyor böyle?

YÜZBAŞI *(Silahı yoklar)* Bunun mermilerini sen mi çıkardın?

MARGRET Evet, temizlerken çıkarmıştım; oturun biraz, rahatlayın, alıp getireceğim.

(Yüzbaşı'yı kolundan tutup bir sandalyeye oturtur; Yüzbaşı sakin ve duyarsız gibidir. Margret deli gömleğini alır ve sandalyenin arkasından ona yaklaşır. Bu arada Bertha sessizce yan odaya geçer)

Adolf hatırlar mı acaba, o benim minik çocuğumken, akşamları onu yatağına yatırır ve Tanrı onu korusun diye dua ederdim? Yine hatırlar mı acaba, geceleri kalkar ona bir şeyler içirirdim. Ve yine hatırlar mı acaba, o kötü rüyalar görüp uykusu kaçtığında, ışığı yakar ve ona güzel güzel masallar anlatırdım? Hatırladı mı acaba?

YÜZBAŞI Devam et, Margret! Kafamı toplamama iyi geliyor. Konuşmaya devam et.

MARGRET Ah, çok iyi! İyi dinlemek zorunda öyleyse. Hatırlar mı acaba, kayık yontabilmek için bir gün mutfaktan büyük bir bıçak almıştı; ben gelmiş ve yaptığım kurnazlıkla bıçağı ondan geri almıştım. Çok laf dinlemez bir çocuktu; onu kurnazlık yapıp kandırmak gerekirdi, çünkü istenenin kendisinin iyiliği için olduğuna bir türlü inanmazdı. "Ver şu elindeki yılanı bana, yoksa seni sokacak," demiştim ona. Bunun üzerine hemen bıçağı bırakmıştı. *(Tabancayı Yüzbaşı'nın elinden alır)* Bir de giyinmekten hiç hoşlanmazdı. Onu razı etmek için diller dökerdim, giysilerinin bir prensinki gibi altından olduğunu söylerdim. Ondan sonra o yeşil renkli yün ceketçiğini alır ve böyle tam önünde durup "Haydi sok kollarını, ikisini de," derdim. Arkasından da, "Şöyle güzel güzel usluca dur da, sırtından düğmeleri ilikleyim," derdim. *(Bunları söylerken Yüzbaşı'ya deli gömleğini giydirip gömleğin kollarını arkadan bağlar)* Sonunda, "Kalk şimdi, bir dolaş da, yakışmış mı göreyim," derdim. *(Yüzbaşı'yı kanepeye doğru götürür)* En sonunda da, "Şimdi şuraya uzan," derdim.

YÜZBAŞI Ne diyorsun sen? Giyindikten sonra neden yatsın? Lanet olsun! Ne yaptın sen bana böyle? *(Kurtulmaya uğraşır)* Sinsi şeytan kadın! Senin bunu akıl edeceğini kim düşünürdü! *(Kanepeye uzanır)* Kandırıldım, bağlandım, yakalandım artık ölmeye bile izin yok!

MARGRET Özür dilerim Adolf, çok özür dilerim; çocuğu öldürmeni önlemek için böyle davrandım.

YÜZBAŞI Çocuğu öldürmeme niçin mani oldun? Hayat burda cehenneme döndü, demek ki ölüm cennet, çocuk elbet cennette olmalı.

MARGRET Ölümden sonrasının nasıl olduğunu nerden biliyorsun?

YÜZBAŞI Bilinen tek şey ölümdür, oysa hayatta ne olacağı hiç bilinmez.

MARGRET Sevgili Adolf! Şu katı kalbinizi yumuşatın da Tanrıya yalvarın, merhamet dileyin ondan, henüz geç kalmış sayılmazsınız. Büyük kurtarıcımız, çarmıhtaki hırsıza, "Bugün cennette benimle birlikte olacaksın," dediğinde de geç kalınmamıştı.

YÜZBAŞI Leşler için ötüyorsun yaşlı karga.

(Margret cebinden bir dua kitabı çıkarır)

YÜZBAŞI *(Bağırır)* Nöjd! Nöjd, orada mısın?

(Nöjd girer)

YÜZBAŞI *(Nöjd'e)* Şu kadını at dışarı! Dua kitabıyla öldürmek istiyor beni! At şunu dışarı! Pencereden mi bacadan mı, nerden olursa olsun, at dışarı!

NÖJD *(Margret'e bakarak)* Tanrı sizi korusun Yüzbaşı'm, ama ben bunu yapamam. Yapmam mümkün değil. Karşımda altı erkek olsaydı yapardım, ancak bir kadına yapamam...

YÜZBAŞI Bir kadınla başa çıkamam mı diyorsun, ha?

NÖJD Tabii başa çıkarım, ancak bir kadına el kaldırılmaz diye özel bir durum var.

YÜZBAŞI Neymiş o özel durum? Peki onlar bana el kaldırmadılar mı?

NÖJD Doğru, ama ben yine de yapamam Yüzbaş'ım! Bu, Sayın Rahip'e vurmamı emretmenize benzer bir şey. Bu adeta din gibi içimize işlemiş... Yapamam.

LAURA *(İçeri girer. Nöjd'e uzaklaşması için bir işaret yapar, Nöjd çıkar)*

YÜZBAŞI Omphale! Omphale! Herkül dizinin dibinde yün eğirirken sen elinde gürz ile oynuyorsun.[1]

LAURA *(Kanepeye yaklaşır)* Adolf! Yüzüme bak! Senin düşmanın olduğuna inanıyor musun? Beni düşmanın

1. Omphale: Yunan mitolojisinde Lidya Kraliçesi. Kraliçe, Herkül'ü esir etmiş sonra onunla evlenmiştir. Sanatçılar Herkül'ü, uzun Lidya entarisi giymiş ve Kraliçe'nin dizi dibinde yün eğirirken, Kraliçe de Herkül'ün topuzunu almış onun kafasının üzerinde sallar şeklinde tasvir etmişlerdir.

olarak mı görüyorsun?

YÜZBAŞI Evet, öyle görüyorum. Bütün kadınlar benim düşmanımdır. Annem doğum sancıları çekmek zorunda kalmasın diye beni dünyaya getirmek istememişti; bana düşmandı; daha embriyonken gerekli gıdayı vermedi bana, bu yüzden yarı sakat biri oldum. Kız kardeşim beni kendi emri altına almayı başardığı için düşmanımdı. Kucakladığım ilk kadın benim düşmanımdı, çünkü ona sunduğum sevgimin ödülü olarak beni on yıldan beri süren bir hastalığa mahkûm etti. Kendi kızım, seninle benim aramda bir seçim yapmak zorunda kalınca benim düşmanım oldu. Ve sen, benim karım, can düşmanım oldun, beni güçsüz, eli kolu tutmaz hale getirene kadar benimle mücadeleden vazgeçmedin.

LAURA Hiçbir zaman böyle olmasını ne tasarladım ne de istedim. Belki zaman zaman içimde sana karşı kötü bir arzu beliriyordu, beni kısıtlayıcı davranışlarından dolayı. Benim davranışlarımda bir kötü niyet görüyorsan eğer, bu mümkündür, ancak ben bunu hiç farkına varmadan yapmışımdır. Asla hiçbir şeyi, öyle önceden düşünüp taşınarak yapmadım; tam tersine davranışlarım senin bizzat döşediğin raylar üzerinde kayıp gidiyordu. Tanrı huzurunda vicdanen kendimi suçsuz kabul ediyorum. Senin varlığın kalbimin üzerinde ağır bir kaya gibi duruyor, bastırdıkça bastırıyordu; kalbim sonunda bu ezici yükü silkip atmaya çalıştı. Bütün olanlar bu yüzdendi işte. Eğer seni haksız yere üzdüysem özür dilerim.

YÜZBAŞI Anlaşılır şeyler bunlar, ancak bana hiçbir yardımı olmaz artık. Suçlu kim? Belki de kurgulanmış evlilik ilişkisi. Eskiden bir kadınla sadece evlenilirdi; şimdi bir kadınla ortak şirket kuruluyor ya da bir kız arkadaşla birlikte yaşanıyor. Sonra, kadın ortak hamile bırakılıyor ya da kız arkadaşın ırzına geçiliyor. Peki o za-

man sevgi nerede, o sağlıklı, duygu dolu aşk ilişkisi nerede? Onlar yok... ölüp gittiler. Müşterek yükümlülüğü olmayan hamiline yazılı hisse senetleri yoluyla elde edilmiş sevgiden ortaya çıkmış çocuğa ne oluyor? İflas gelip çatınca bunun sahibi kim oluyor? Bu kurgulanmış çocuğun biyolojik babası kim?

LAURA Çocuk ile ilgili kuşkuların tamamen dayanaksız.

YÜZBAŞI Tamamıyla korkunç olan da bu zaten. Biraz haklı bir dayanağı olsaydı, tutunacak bir yeri, savunulacak bir tarafı olurdu. Şimdi çalılar arasına gizlenmiş, arada bir kafalarını sırıtarak çıkaran yalnızca birtakım gölgeler var; bu, havada uçuşan yarasalar gibi gerçek mermi olmadan yalandan savaşmaya benziyor. Gerçek ne kadar acı, kaygı verici olsa bile, beden ve ruh karşı koymak için direnir. Ah ah... Düşüncelerim sisler içinde çözülüp dağılıyor, beynim boşa çalışıyor. Başımın altına bir yastık ver; üzerime bir şey ört! Üşüyorum! Çok üşüyorum.

(Laura üstündeki şalı çıkarıp onun üstüne örter. Margret yastık getirmek için çıkar)

LAURA Elini ver bana.

YÜZBAŞI Arkadan bağladığın elimi mi? Omphale! Omphale! Yumuşacık şalın dudaklarıma değiyor; kolların gibi yumuşak ve okşayıcı; saçların gibi vanilya kokuyor, gençliğinde olduğu gibi. Laura biz gençken kayın ağacı korusunda gezinirdik, çuha çiçekleri açmış olurdu, ardıçkuşları öterdi. Harikaydılar, harika... Düşünsene, yaşamak ne güzeldi o zamanlar, oysa şimdi ne hale geldi. Böyle olsun istemezdin, ben de istemezdim tabii, ama ne yazık ki oldu işte. Peki hayatımıza kim hükmediyor böyle?

LAURA Yalnızca Tanrı...

YÜZBAŞI Savaş Tanrısı öyleyse! Ya da daha çok Savaş Tanrıçası! Alın üstümde duran kediyi! Çabuk alın onu!

MARGRET *(Yastık getirir. Şalı Yüzbaşı'nın üstünden alır)*

YÜZBAŞI Üniformamı getir! Üzerimi onunla ört!

MARGRET *(Üniformayı askıdan alır ve üzerine örter)*

YÜZBAŞI Ah sert aslan derisini benden almak istedin demek! Omphale! Omphale! Kurnaz kadın seni! Silah bıraktıran barış meleği! Gürzü senin elinden almadan önce uyan Herkül! Sen üzerimizdeki zırhı hileyle almak için bizi ikna etmek istedin ve bizi inandırdın, o şimdi yalnızca değersiz bir süs. Hayır, o aslında bir süs olmadan önce demirdendi. Önceleri askerlerin gömleklerini demirciler demir dövüp yaparlardı, şimdi kadın terziler yapıyor. – Omphale! Omphale! Kaba kuvveti, hain zayıflık yere serdi. Utan ey şeytan kadın, utan. Senin cinsine lanet olsun!

(Tükürmeye kalkışır, ancak tekrar kanepeye düşer)

Yastık diye bana verdiğin bu nedir Margret? Çok sert ve soğuk, çok soğuk! Yanıma gel otur şu sandalyeye. Tamam, oldu bak. Başımı senin kucağına koyabilir miyim? Ha işte böyle... Sıcacık... Bana doğru eğil de göğsünü hissedeyim. Oh... bir kadının göğsünde uyumak ne tatlı... bu, annenin de bir sevgilinin de göğsü olabilir; ancak en tatlısı anneninkidir tabii...

LAURA Çocuğunu görmek ister misin Adolf? Ne dersin!

YÜZBAŞI Çocuğum mu? Bir erkeğin çocuğu olmaz ki... Yalnız kadınların çocukları olur; bundan dolayı da gelecek kadınlarındır, bizler çocuksuz ölürüz. Çocukları çok seven yüce Tanrım!

MARGRET Bakın duyun, Tanrıya dua ediyor!

YÜZBAŞI Hayır sana ediyorum. Beni uyutman için... yorgunum... çok yorgunum. İyi geceler Margret, kadınlar arasındaki en kutsal kadın, iyi geceler...

(Doğrulur, ancak bir çığlık atarak tekrar Margret'in kucağına düşer. Laura yandaki odaya gider ve Doktor'a seslenir; Doktor ile Rahip girerler.)

LAURA Yardım edin Doktor, yardım edin; galiba geç kaldık. Bakın nefes almıyor.

Dr. ÖSTERMARK *(Hastanın nabzına bakar)* Beyin kanaması.

RAHİP Öldü mü?

Dr. ÖSTERMARK Hayır, tekrar uyanabilir. Ancak ayıldığında ne durumda olacağını bilemeyiz.

RAHİP Önce ölüm, sonra yargı...

Dr. ÖSTERMARK Yargı yok! Suçlama da yok! Siz insanların alınyazısının Tanrı tarafından yazıldığına inanıyorsunuz, sayın Rahip, o halde bırakın bu konuda son sözü Tanrı söylesin.

MARGRET Ah Sayın Rahip, son anında Tanrıya dua etti.

RAHİP *(Laura'ya)* Doğru mu?

LAURA Doğru.

Dr. ÖSTERMARK Eğer öyle ise, hastalığı hakkında nasıl karar veremiyorsam, bu konuda da karar veremiyorum, böylece benim ustalığım sona ermiş oluyor. Şimdi ustalığınızı deneme sırası sizde Sayın Rahip!

LAURA Ölüm döşeği başında söyleyecekleriniz bu kadar mı Sayın Doktor?

Dr. ÖSTERMARK Evet, hepsi bu kadar... Daha fazlasını bilmiyorum. Kim biliyorsa buyursun konuşsun!

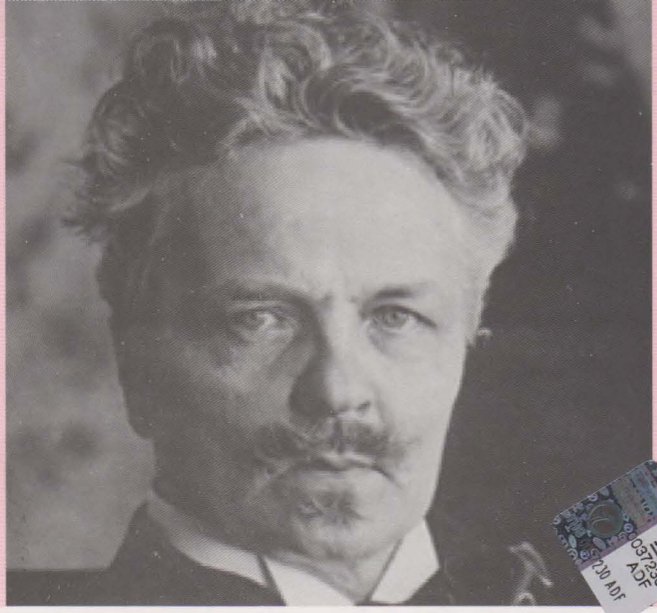
BERTHA *(İçeri girer ve annesine doğru koşar)* Anne! Anne!

LAURA Çocuğum! Yalnızca benim yavrum!

RAHİP Amin!..

SON

21.04.2012

August Strindberg (1849-1912),
'günümüz tiyatrosundaki bütün modernliklerin öncüsü'
olarak ünlenmiş bir yazardır.
Sayısı kırkı aşan oyunlarında,
yozlaşmış aristokrasiyi, sakat burjuva yaşamını,
insanlar arasındaki sömürüyü anlatır.
Özellikle aile kurumunda kadın-erkek ilişkisinin,
kadınların olumsuz ve uyumsuz davranışları nedeniyle
"bir ölüm kalım" savaşına dönüştüğünü vurgular.
Tiyatro tarihinin özyaşamını oyunlarına yansıtan
önde gelen yazarlardan biri olan Strindberg'in
Baba adlı bu oyunu,
kendi yaşamından alınmış,
bir evlilik kurumu içinde gelişen ve
karşı iki cinsin ölüm-kalım savaşına dönüşüp
trajik sonla noktalanan bir öyküyü anlattığı
en önemli yapı[redacted]

9 786054 465613

Kapak Tasarımı: Mengü Ertel